МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бізнес - адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: «ЗТПП в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0732-БА-з
спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Бізнес-адміністрування
Демченко П.Д.
Керівник: доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, кандидат фізико-математичних наук, доцент
Головань О.О.
Рецензент: завідувач кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, доктор наук з державного управління, професор
Бікулов Д.Т.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту
Кафедра бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Бізнес-адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
Д.Т. Бікулов
«____»_____2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Демченко Поліна Дмитрівна

1. Тема роботи «ЗТПП в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону»
керівник роботи Головань О.О. кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
затверджені наказом ЗНУ від 15.06.2023 року № 888-с

2. Строк подання студентом роботи 24.11.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, монографії, періодичні та аналітичні вітчизняні та зарубіжні матеріали, фінансова звітність підприємства, інтернет ресурси

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
2 ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЮ ПАЛАТОЮ
3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗТПП ТА ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

7 таблиць

8 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Головань О.О.		
2	Головань О.О.		
3	Головань О.О.		

7. Дата видачі завдання 30.04.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми кваліфікаційної роботи у наукового керівника.	20.04.2023	
2.	Затвердження змісту роботи.	30.04.2023	
3.	Огляд літератури за темою кваліфікаційної роботи.	30.04.23-16.05.23	
4.	Розробка чернетки І розділу кваліфікаційної роботи.	17.05.23-23.05.23	
5.	Написання І розділу кваліфікаційної роботи.	24.05.23-27.05.23	
6.	Збір розрахунково-аналітичного матеріалу за темою.	28.05.23-25.06.23	
7.	Розробка чернетки ІІ розділу кваліфікаційної роботи.	26.06.23-29.08.23	
8.	Написання ІІ розділу кваліфікаційної роботи.	30.08.23-05.10.23	
9.	Розробка чернетки ІІІ розділу кваліфікаційної роботи.	06.10.23-14.10.23	
10.	Написання ІІІ розділу кваліфікаційної роботи.	15.10.23-30.10.23	
11.	Оформлення кваліфікаційної роботи згідно вимог.	01.11.23-06.11.23	
12.	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	06.11.2023	
13.	Проходження нормоконтролю.	11.11.17-24.11.23	
14.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру.	24.11.2023	
15.	Захист кваліфікаційної роботи.	грудень 2023	

Студент _____ П. Д. Демченко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О. О. Головань
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Т.М. Магомедова

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 62 с., 8 рис., 7 табл., 55 дж.

Предмет роботи - комплекс теоретичних і практичних аспектів механізму взаємодії торгово-промислової палати з промисловими підприємствами в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону.

Об'єкт роботи - Запорізька торгово-промислова палата.

Мета роботи - визначення шляхів підвищення ефективності бізнес-процесів підприємств інструментами впливу ТПП та розробка пріоритетних напрямків розвитку Запорізької ТПП в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону.

Специфіка даного дослідження полягає у послідовному вирішенні наступних завдань: надано характеристику системі інфраструктурного забезпечення сталого розвитку підприємств, зокрема, розкривши сутність, нормативно-правове забезпечення, моделі, організаційну структуру, інструменти та послуги торгово-промислових палат; проаналізовано сучасний стан розвитку інфраструктурного забезпечення сталого розвитку Запорізької області; здійснено аналіз діяльності Запорізької ТПП як інституту підтримки бізнес-процесів регіональних промислових підприємств; проведено діагностику ефективності підтримки бізнес-процесів промислових підприємств регіону Запорізькою ТПП; досліджено зарубіжний досвід інфраструктурної підтримки малого бізнесу. На підставі проведеного дослідження було запропоновано дієві напрямки вдосконалення механізму взаємодії Запорізької ТПП з промисловими підприємствами у рамках підтримки їх економічної діяльності.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи є сукупність аналітичних, економіко-статистичних, економіко-математичних та логічних методів.

Інформаційною базою дослідження стали: статистична звітність Державного комітету статистики України, Головного управління статистики у Запорізькій області, офіційні звіти національних та міжнародних бізнес-асоціацій, ділові журнали ТПП України, періодичні українські та зарубіжні видання, матеріали Інтернет-джерел, результати опитування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці перспективних пріоритетних напрямків діяльності ЗТПП які можуть бути застосовані у контексті розвитку послуг палати.

БЕЗПЕКООРІЄТОВАНА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНФРАСТРУКТУРА, ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА, ПІДПРИЄМНИЦТВО, ІНФОРМАЦІЯ, ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, РЕГІОН, ЕКСПЕРТИЗА, ДЕКЛАРУВАННЯ, ВИСТАВКА, МОДЕЛЬ, ІНТЕГРАЦІЯ, БІЗНЕС-АСОЦІАЦІЯ, СТРАТЕГІЯ.

ABSTRACT

Master's qualification work: 62 pp., 8 figures, 7 tables, 55 pages.

The subject of the work is a complex of theoretical and practical aspects of the mechanism of the interaction of the Chamber of Commerce and Industry with industrial enterprises in the system of formation of security-oriented foreign economic activity of enterprises of the region.

Object of work - Zaporizhzhia Chamber of Commerce and Industry.

The purpose of the work is to determine the ways to increase the efficiency of business processes of enterprises using the tools of influence of the TPP and to develop the priority directions of development of the Zaporizhzhya TPP in the system of forming security-oriented foreign economic activities of the region's enterprises.

The specificity of this study consists in the consistent solution of the following tasks: the system of infrastructural support for the sustainable development of enterprises is characterized, in particular, by revealing the essence, regulatory and legal support, models, organizational structure, tools and services of chambers of commerce and industry; the current state of development of infrastructural support for sustainable development of the Zaporizhzhia region is analyzed; an analysis of the activity of the Zaporizhzhia Chamber of Commerce and Industry as an institution supporting business processes of regional industrial enterprises was carried out; diagnostics of the effectiveness of business process support of industrial enterprises of the region by the Zaporizhzhia Chamber of Commerce and Industry were carried out; the foreign experience of infrastructural support for small businesses was studied. On the basis of the conducted research, effective directions for improving the mechanism of interaction of the Zaporizhzhya Chamber of Commerce and Industry with industrial enterprises in the framework of supporting their economic activities were proposed.

The methodological basis of the qualification work is a set of analytical, economic-statistical, economic-mathematical and logical methods.

The information base of the research was: statistical reporting of the State Statistics Committee of Ukraine, the Main Department of Statistics in the Zaporizhia Region, official reports of national and international business associations, business journals of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine, Ukrainian and foreign periodicals, materials from Internet sources, survey results.

The practical significance of the obtained results lies in the development of promising priority areas of activity of the Chamber of Commerce and Industry, which can be applied in the context of the development of the chamber's services.

SECURITY-ORIENTED FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY, INFRASTRUCTURE, CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY, ENTREPRENEURSHIP, INFORMATION, INVESTMENT, INNOVATION, REGION, EXPERTISE, DECLARATION, EXHIBITION, MODEL, INTEGRATION, BUSINESS AS OCATION, STRATEGY.

ЗМІСТ

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА 2
РЕФЕРАТ 4
ABSTRACT 5
ВСТУП 7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 9
1.1 Система інфраструктурного забезпечення сталого розвитку вітчизняних підприємств 9
1.2 Моделі взаємодії ТПП у системі безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств 12
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЮ ПАЛАТОЮ 18
2.1 Сучасний стан інфраструктурного забезпечення бізнес-процесів підприємств Запорізької області 18
2.2 Характеристика та ефективність Запорізької ТПП в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону. 28
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗТПП ТА ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 38
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 47
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ 52
ДОДАТКИ 58

ВСТУП

Інфраструктурне та організаційне забезпечення сталого розвитку вітчизняних підприємств набуває особливої актуальності у зв'язку з прагненнями України до мегарегіональної інтеграції, адже обумовлює необхідність імплементації нових стандартів якості товарів і послуг, нових принципів та підходів ведення господарської діяльності. У зв'язку з цим переважна більшість суб'єктів вітчизняного бізнесу прагне до посилення захисту від іноземних конкурентів на внутрішніх ринках та пошуку провідників на зовнішніх. Цей процес безпосередньо зумовлює становлення значної ролі торгово-промисловою палати як дієвого елементу підтримки підприємництва.

Хоча наукові та практичні здобутки в питаннях дослідження значення, функцій і напрямів роботи ТПП досить вагомі, але на сьогодні необхідним є дослідження механізму взаємодії регіональних ТПП з промисловими підприємствами в загальній системі інфраструктурного забезпечення бізнес-процесів, виявлення взаємовпливу регіональних палат та основних економічних показників регіону, зокрема обсягу послуг палати, рівня їх диверсифікації, з одного боку, та експорту, імпорту, рівня розвитку малого бізнесу, внутрішніх та зовнішніх регіональних інвестицій з іншого. Цими факторами і обумовлена актуальність обраної теми дослідження.

Предметом роботи є комплекс теоретичних і практичних аспектів механізму взаємодії торгово-промислової палати з промисловими підприємствами в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону.

Об'єктом роботи є Запорізька торгово-промислова палата.

Метою роботи є визначення шляхів підвищення ефективності бізнес-процесів підприємств інструментами впливу ТПП та розробка пріоритетних напрямків розвитку Запорізької ТПП в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону.

Для досягнення цієї мети у роботі поставлено та вирішено такі завдання:

1) надати характеристику системі інфраструктурного забезпечення сталого розвитку підприємств, зокрема, розкривши сутність, нормативно-правове забезпечення, моделі, організаційну структуру, інструменти та послуги торгово-промислових палат;

2) проаналізувати сучасний стан розвитку інфраструктурного забезпечення підприємництва Запорізької області;

3) здійснити аналіз діяльності Запорізької ТПП як інституту підтримки ЗЕД регіональних підприємств;

4) провести діагностику ефективності підтримки бізнес-процесів регіону Запорізькою ТПП;

5) дослідити зарубіжний досвід інфраструктурної підтримки малого бізнесу;

6) запропонувати пріоритетні напрямки діяльності Запорізької ТПП у рамках підтримки сталого розвитку підприємств регіону.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи є сукупність аналітичних, економіко-статистичних, економіко-математичних та логічних методів.

Інформаційною базою дослідження стали: статистична звітність Державного комітету статистики України, Головного управління статистики у Запорізькій області, офіційні звіти національних та міжнародних бізнес-асоціацій, ділові журнали ТПП України, періодичні українські та зарубіжні видання, матеріали Інтернет-джерел, результати опитування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці перспективних пріоритетних напрямків діяльності ЗТПП які можуть бути застосовані у контексті розвитку послуг палати.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Система інфраструктурного забезпечення сталого розвитку вітчизняних підприємств

Відповідно до Закону України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” інфраструктурою підтримки малого і середнього підприємництва є підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, спрямовану на розвиток суб’єктів малого і середнього підприємництва, їх інвестиційної та інноваційної активності, просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки [1].

Складність інфраструктури як системи зумовлена різноманітністю послуг, які надаються бізнес-середовищу. У межах поняття інфраструктура підприємництва авторами найчастіше розглядають такі складові [2-4]:

– фінансово-кредитна (фінансові установи, які здійснюють пільгове кредитування, гарантійні фонди, кредитні спілки, венчурні фонди і страхові компанії, державна підтримка у вигляді спрощеної системи оподаткування, надання пільг тощо);

– організаційно-інформаційна (бізнес-центри, бізнес-інкубатори, Інтернет-центри, консультаційні центри, молодіжні центри тощо);

– організаційно-правова (спектр дій органів державної влади, спеціалізованих установ та організацій, органів місцевого самоврядування).

В узагальненому вигляді класифікація елементів інфраструктури ЗЕД наводиться на рис. 1.1 [5, с. 425].

Рис. 1.1 Види ринкової інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності

Постачальником інформаційного забезпечення є на сьогоднішній день торгівельно-промислові палати. Але і в даному випадку існує визначеного роду проблема, пов'язана з тим, що діяльність ТПП в основному направлена на активізацію міжнародної торгівлі. Тому в ТПП зберігається інформація, призначена перш за все для учасників експортно-імпортних операцій, а не іноземних інвесторів.

Підтримуємо думку щодо доцільності класифікації інфраструктури підприємництва за видом діяльності, яка запропонована в роботі О.Є. Кузьміна [12, с. 182] стосовно інноваційної інфраструктури. На основі систематизації розглянутих елементів інфраструктури підприємництва запропонована її узагальнена класифікація (рис. 1.2).

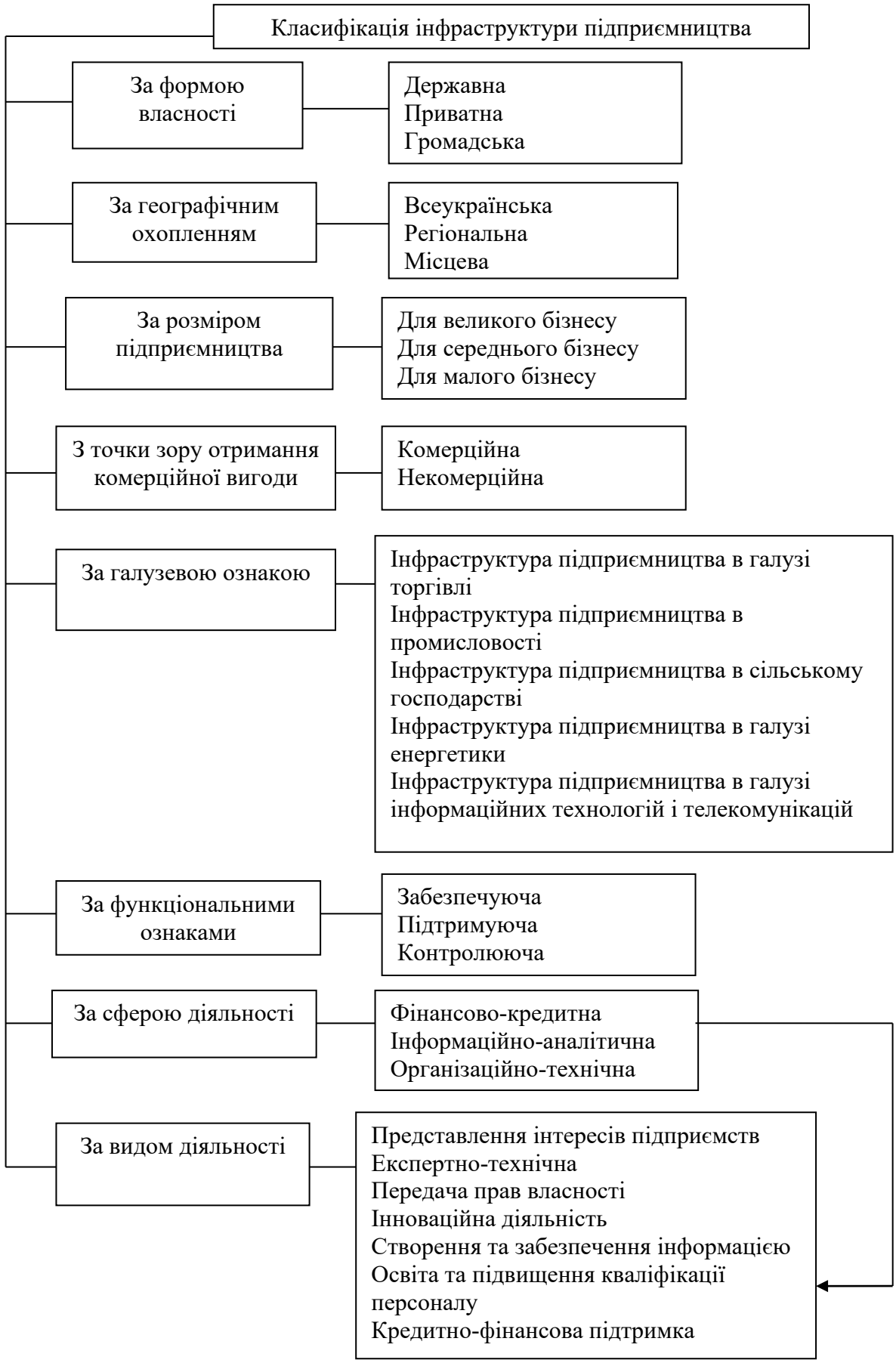

Рис. 1.2 Класифікація елементів інфраструктури підприємництва [8, с. 15]

Із розглянутих критеріїв класифікації елементів інфраструктури підприємництва вважаємо за доцільне виділити два ключові: форма власності (державна, приватна, громадська) та вид діяльності (створення та забезпечення інформацією, кредитно-фінансова підтримка; передача прав власності, представлення інтересів підприємств, інноваційна діяльність, експертно-технічна діяльність, освіта та підвищення кваліфікації персоналу), які, на нашу думку, найповніше характеризують усі сфери підтримки бізнесу.

1.2 Моделі взаємодії ТПП у системі безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Для розуміння ролі бізнес-асоціацій в системі інфраструктурного забезпечення підприємництва в Україні доцільно проаналізувати фундаментальні дослідження закордонних вчених і існуючі моделі об’єднань підприємців.

Науковцями ґрунтовно досліджені [37, 38] світові моделі бізнес-асоціацій, особливості яких сформувалися під впливом певної політичної культури – англосаксонська, континентальна та змішана.

Зокрема, асоціації англо-американського типу являють собою такі групи інтересів, які об’єднуються на добровільній основі і не мають постійного, встановленого законом статусу і зобов’язань.

Другий тип бізнес-асоціацій, континентально-європейський, носить більш корпоративний характер. Його рисами є: наявність встановленої законом сфери діяльності; більш чітке розмежування функцій між асоціаціями, які виконують різні завдання; обмеження конкуренції та суперництва між ними; логічно витриманий принцип приєднання більш дрібних асоціацій до об’єднуючої їх великої структури; високий ступінь формальної участі в роботі державного апарату, що відповідає за бізнес-політику. Характерною рисою національних систем організації приватного бізнесу в цьому випадку є їх чітка організаційно-правова структура, яку очолює головне об’єднання. Так, у 2006 р. в ФРН

функціонували: Об’єднання німецьких промисловців (34 галузевих асоціації), Німецька асоціація торгово-промислових палат, Центральна асоціація німецьких ремісників (65 регіональних ремісничих палат), і інші [39, с. 24].

Дуже подібний з континентально-європейським тип підприємницьких об’єднань укорінився і в Японії.

Таблиця 1.1 - Класифікація деяких систем палат [38, с. 23]

Континентальна модель	Англосаксонська модель	Змішана система
Африка: Алжир, Берег слонової кості, Єгипет, Ерітрея, Марокко, Сенегал, Туніс	Африка: Гана, Мозамбік, Сьєрра-Леоне, Південна Африка, Зімбабве	
Європа: Австрія, Франція, Німеччина, Угорщина, Італія, Нідерланди,	Європа: Чеська Республіка, Данія, Естонія, Ірландія, Литва, Норвегія, Польща,	Росія, Україна, Білорусія
Словацька Республіка, Словенія, Іспанія	Швеція, Швейцарія, Великобританія	
	Північна Америка: Канада, США	
	Латинська Америка: Аргентина, Чилі, Ямайка, Перу, Венесуела	Латинська Америка: Бразилія та Мексика (знаходяться в процесі реформування своєї системи палат швидше у бік чистої англосакської моделі, а не змішаної)
	Азія і Австралія: Австралія, Індія, Непал, Фіджі Сінгапур, Шрі-Ланка	Азія: Японія, Таїланд

Модель функціонування бізнес-асоціацій (табл. 1.2) повинна ґрунтуватися на політичних, економічних і соціальних особливостях розвитку країни. Насамперед, палати усіх типів організуються згідно чинного законодавчого і нормативно-правового поля функціонування бізнес-об’єднань.

Таблиця 1.2 - Характеристики ролі палати як інформаційного агента в різних організаційно-правових моделях ТПП [39, с. 42]

Модель	Роль ТПП в моделі	Зв'язки всередині мережі	Країна походження
1	2	3	4
Державна модель	ТПП має статус публічного права; державою встановлюється порядок та характер членства, територія діяльності регулюється державою; управління палатою здійснюється державою; державне фінансування; ТПП делегуються певні функції держави. ТПП розглядається як орган державного впливу – міст між представниками закордонного і вітчизняного бізнесу. Роль – ТПП як орган державного впливу	Обов'язкове членство МСП та великого бізнесу	Франція
Континентальна модель	ТПП є некомерційною організацією підприємців публічного права, створеною на основі національного законодавства, що передбачає обов'язкове членство всіх господарюючих суб'єктів, захист найменування і території діяльності, що має на меті захист економічних інтересів держави і підтримку підприємств. В цілому за характеристиками нагадує державну модель. Основною відмінною рисою є наявність колегіального органу управління палат, який формується в процесі свобідних виборів членами палати. Роль – ТПП як орган державної політики та підтримки бізнесу	Обов'язкове членство МСП та великого бізнесу, участь в управлінні палатою	Німеччина
Євразійська модель	Палати євразійської моделі є унікальним варіантом подальшої еволюції інституту палат і конвергенції ознак англосакської і державної моделей. Вони мають: 1) статус публічного права; 2) добровільне членство; 3) захист найменування палати; 4) регулювання території діяльності; 5) самоврядність; делеговані державніфункції; 7) відсутність консультаційного статусу з урядом; 8) фінансову незалежність палат; 9) ієрархію палат; 10) відсутність державного контролю. Роль – ТПП створена,як конвергенція ознак англосаксонської та державної моделей, тобто державне регулювання та добровільність членства	Добровільне членство МСП та великого бізнесу	Канада

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
Англосаксонська модель	Полярна по відношенню до державної моделі і другою за часом виникнення. Від звичайних асоціацій і союзів підприємців її відрізняє лише чинник багатогалузевості представництва і географічна прихильність до території діяльності. Базується на добровільному членстві і відсутності законодавства про торгово-промислові палати. Палати не мають державних функцій, обов'язкового членства і встановленої законом обов'язкової плати за вхід до її складу. Найменування палати і територіальна приналежність не регулюються законодавством. Всі рішення приймаються на добровільній основі, включаючи розмір членських внесків. Роль – ТПП як добровільне об'єднання підприємців регіону	Добровільне членство МСП та великого бізнесу	США
Азіатська модель	ТПП діє на основі публічного права у формі некомерційної неурядової організації для сприяння економічному розвитку регіону, сприяння і захисту інтересів підприємців, що передбачають обов'язкове членство для окремих категорій підприємств. Ознаки: 1) статус публічного права; 2) змішане членство; 3) захист найменування палат; 4) регулювання території діяльності палат; 5) обмежена самоврядність; 6) делеговані державні функції; 7) консультаційний статус з урядом; 8) часткове гарантоване фінансування; 9) ієрархію палат; 10) державний контроль. Роль – ТПП створена, як конвергенція ознак англосаксонської та континентальної моделей, тобто обмежене державне регулювання та змішане членство	Добровільне членство МСП та обов'язкове членство великого бізнесу	Японія

Аналіз функції ТПП в Україні як інформаційного агента дозволяє стверджувати, що центр тяжіння у системі «держава – ТПП – бізнес» значно зсунуто вбік підприємництва, тобто роль ТПП як інформаційного агента в системі «бізнес-бізнес» значно більш розвинена ніж в системі «бізнес-влада».

Позитивними рисами континентальної моделі (табл. 1.3), які можуть бути привабливими для бізнес-асоціацій України, є привілейований правовий статус і міцна фінансова база. Альтернативою континентальній моделі може виступати англосаксонська модель палат, яка має свої сильні та слабкі сторони.

Таблиця 1.3 - Континентальна модель як найбільш оптимальна для України система палат [39, с. 31]

Характеристики моделі	Сильні сторони	Слабкі сторони
спеціальний закон про палати (статус громадського права)	назву «палата» захищено законом	обмежена сфера діяльності
обов'язкове членство	повне представництво - відсутність вільного пошуку; великий і стабільний дохід	відсутність стимулів для ефективної роботи та орієнтації на потребу
офіційний консультативний статус при уряді	офіційний доступ до державної влади	складність у поданні чіткої позиції , пов'язана із зобов'язанням
регульована регіональна сфера діяльності	тільки одна палата в кожній території	збалансовану точку зору стимулюючі проблеми, пов'язані з монополією
делегування державних функцій	палати ближче до приватного сектору	конфлікт приналежності - організація державного або приватного сектора
особливий державний контроль	захист	втручання держави

Таким чином, за умов слабкого розвитку вертикальної інтеграції, кредитних можливостей банківської системи, несформованості фондового ринку, втручання держави у процес перерозподілу капіталу в напрямку структурної перебудови економіки, необхідності узгодження з діяльності палати та корпорацій, найбільш перспективною для економічного зростання стає еволюційний перехід від змішаної до континентальної моделі ТПП.

Обґрунтуємо особливості основних принципів функціонування континентальної моделі ТПП в Україні:

1. Сильні сторони континентальної моделі пов'язані з обов'язковим членством, яке залежать від введення та виконання спеціального законодавства про палати урядом. Цей процес ускладнюється в умовах приватизації та скорочення рівня втручання держави в економіку. Зазначимо, що ефективність обов'язкового членства в ТПП повинна сприймається об'єднаннями

підприємців. Таким чином, перед введенням обов'язкового членства палата повинна продемонструвати і підтвердити здатність представляти ділове співтовариство і надавати якісні послуги своїм членам.

2. При введенні обов'язкової реєстрації деяких або всіх підприємств, фірми будуть зобов'язані платити номінальний реєстраційний внесок, але залишать за собою право офіційного членства у палаті тільки в тому випадку, якщо будуть задоволені її роботою. Таким чином, значну частину бюджету ТПП будуть складати членські внески. В цьому випадку, палати одержують стимул проводити реєстрацію більш ефективно, ніж державна адміністрація, при цьому пропонуючи послуги, орієнтовані на потреби своїх підприємств-членів. З точки зору підприємця така угода є більш прийнятною, оскільки членство залишається добровільним. Сумарні вигоди для палат включають гарантоване джерело доходів для підтримки базової інфраструктури. Крім того, реєстрація виступає як маркетинговий інструмент для публікації довідників і полегшення ділових контактів.

3. Розширення членської бази та отримання доходу ТПП може відбуватися через делегування повноважень, тобто прийнятті на себе урядових регулюючих (ліцензування, професійне навчання) або стимулюючих (кредитні програми, консультаційні служби) функцій, як недержавним органом, який тісно співпрацює з бізнесом регіону.

Запропоновані вище шляхи посилення ролі бізнес-асоціацій, а конкретно ТПП, в системі інституційного забезпечення підприємництва потребують проведення додаткових досліджень з метою визначення чіткого алгоритму діяльності палати на регіональному рівні.

РОЗДІЛ 2
ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЮ ПАЛАТОЮ

2.1 Сучасний стан інфраструктурного забезпечення бізнес-процесів підприємств Запорізької області

Запорізька область – економічно розвинений індустріально-аграрний регіон, де сконцентровані провідні металургійні, машинобудівні та енергогенеруючі підприємства України. За даними Державної служби статистики [40] в області станом на 1 січня 2019 року зареєстровано 49597 суб'єктів підприємницької діяльності, з них 18139 товариств з обмеженою відповідальністю, 10326 приватних підприємств, 2516 фермерських господарств, 911 акціонерних товариств, 440 дочірніх підприємств, 28 іноземних підприємств тощо. Можна відмітити, що інфраструктура забезпечення підприємництва знаходиться на стадії «формування», а саме:

– з метою сприяння розвитку підприємництва працюють органи місцевого самоврядування на рівні області, міст і районів;

– функціонує 62 громадські організації, 4 бізнес-центри, 1 бізнес-інкубатор, 8 лізингових центрів, 66 фінансово-кредитних установ (кредитних спілок, установ взаємного кредитування), 4 фонди підтримки підприємництва, 43 інвестиційних, інноваційних фондів і компаній, 12 бірж, 21 інформаційно-консультаційна установа, 48 страхових компаній (разом із філіями), 27 аудиторських компаній, працюють заклади бізнес-освіти та підвищення кваліфікації кадрів [41];

– відбуваються заходи, спрямовані на інформування підприємництва засобами Інтернет, зовнішньої реклами, радіо- та телебачення.

Щодо розвитку інфраструктури підприємництва на муніципальному рівні, в області працюють обласна та міські координаційні ради з питань

розвитку підприємництва, до складу яких входять представники органів місцевого самоврядування, громадських організацій, бізнесу, науки та засобів масової інформації. Кожні два роки приймається та реалізується Комплексна програма розвитку малого підприємництва, метою якої є створення сприятливого бізнес-середовища, забезпечення сталого розвитку малого підприємництва, збільшення його внеску в соціально-економічний розвиток Запорізького регіону та підвищення його конкурентоспроможності [42].

Функціонує Регіональний фонд підтримки підприємництва, створений 20 травня 1999 р. відповідно до Указу Президента України «Про державну підтримку малого підприємництва» №456/98 від 12.05.1998 [43]. Розроблений механізм надання фінансової підтримки суб'єктам підприємницької діяльності за рахунок обласного і місцевого бюджетів. У результаті – фонд виступає в якості «інструмента» під час фінансування бізнес-проектів підприємців. У сфері консультаційної діяльності Фонд надає безкоштовні консультації з питань одержання фінансової допомоги, розроблення бізнес-планів, організації власної справи, проводяться консультативно-тематичні семінари для суб'єктів підприємницької діяльності в районах Запорізької області.

Інформаційне інфраструктурне забезпечення підприємництва здійснює ДП «Запорізький державний центр науки, інновацій та інформатизації», який виступає регіональним інформаційним пунктом Національного інформаційного центру зі співробітництва з Європейським Союзом у сфері науки і технологій. Центр здійснює інформаційне обслуговування і маркетингові дослідження за запитами користувачів, зокрема: нормативно-методичне забезпечення законодавчими актами з охорони праці, пожежної безпеки, енергозбереження тощо; маркетингові дослідження ринків; надання консалтингових послуг у сфері захисту прав промислової власності, авторських і суміжних прав, охорони довкілля, ресурсо- та енергозбереження тощо [44, с. 61].

Державне інвестиційне забезпечення інфраструктурної діяльності на регіональному рівні здійснюють: Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації,

Запорізький регіональний центр з інвестицій та розвитку, який входить до складу Державного агентства України з інвестицій і розвитку.

Найбільш ефективними є об'єкти інфраструктури, що створюються приватними та громадськими організаціями за участі місцевих органів влади та самоврядування. Послуги в таких установах є більш кваліфікованими, а їх вартість адаптується до попиту та можливостей підприємництва. Детально зупинимося на кожному з елементів недержавної інфраструктури підприємництва. Щодо об'єднань підприємців – в Запорізькій області їх діє 62 (рис. 2.1), серед яких домінують громадські організації (17), асоціації (11), спілки (10) та професійні спілки (8) [40].

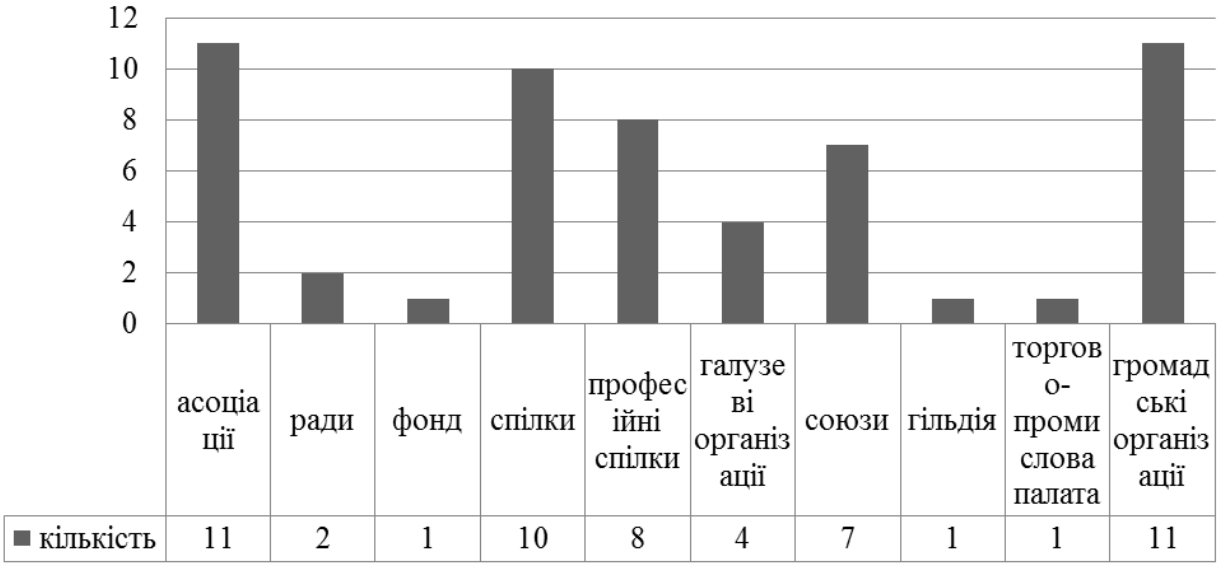

Рис. 2.1 Структура об'єднань підприємців Запорізької області за видами організацій

Зазначимо, що за даними Державної служби статистики [40] у 2021 році в цілому по Україні продовжувалася тенденція 2018 року щодо зменшення кількості: лізингових центрів – на 19 од., кредитних спілок – на 166 од., фондів підтримки підприємництва – на 8 од., інвестиційно-інноваційних фондів і компаній – на 34 од., але разом із тим відбулися позитивні зміни: зросла кількість бізнес-центрів – на 45 од., бізнес-інкубаторів – на 11 од., інформаційно-

консультативних установ – на 16 од., кількість громадських об’єднань суб’єктів підприємництва – на 133 одиниць.

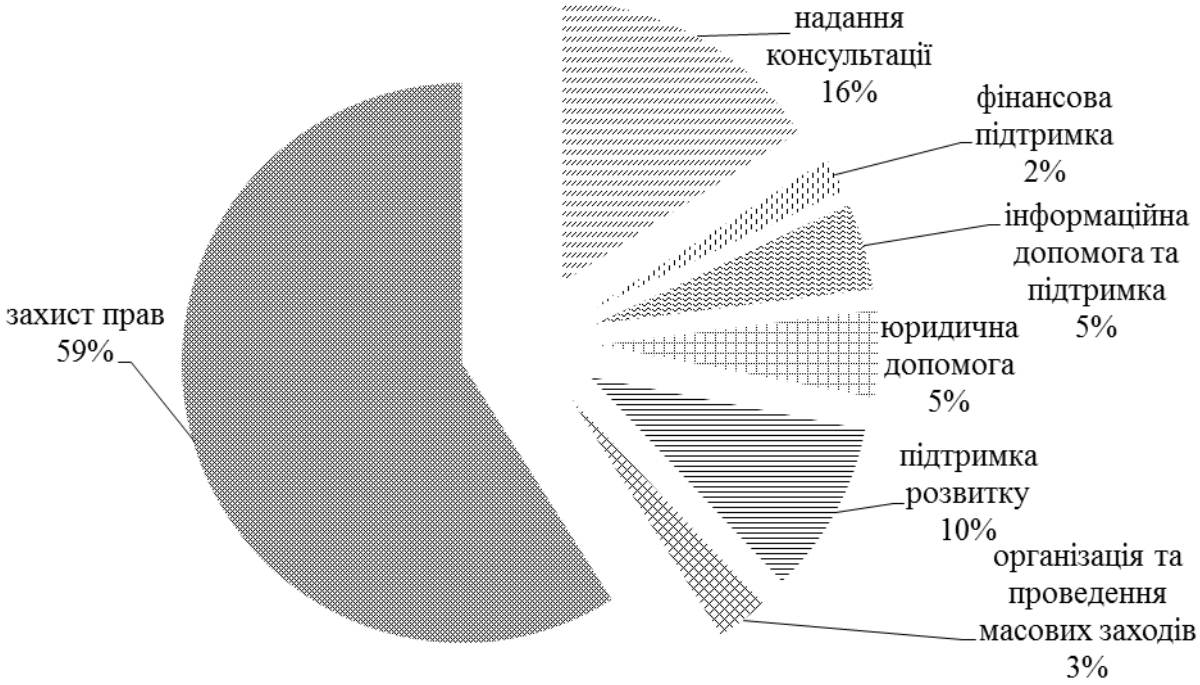

Рис. 2.2 Частки об’єднань підприємців Запорізької області за характером послуг, що надаються

Проаналізовані дані свідчать про те, що головним завданням об’єднань підприємців у Запорізькому регіоні є захист прав підприємців, надання консультацій та стимулювання розвитку (рис. 2.2).

Основною причиною стриманого розвитку інфраструктури підтримки підприємництва є скорочення коштів на її функціонування. До того ж не всі об’єкти інфраструктури працюють однозначно активно, що обумовлюється як внутрішніми так і зовнішніми факторами. Деякі з них після реєстрації проводять лише по одному засіданню, інші працюють досить повільно, а інколи – за власною необхідністю [44, с.63]. Для забезпечення комерційної орієнтації інфраструктури у багатьох випадках необхідна участь приватного сектора в управлінні, фінансуванні або володінні об’єктами інфраструктури та розвиток конкуренції безпосередньо на ринку інституційного забезпечення ЗЕД підприємств.

Послугами об’єднань підприємців користуються (рис. 2.3): широкий загал підприємців (28 об’єднань), приватні підприємства (13), фермери (6) та підприємства вузького спектру діяльності (6) [41, 43].

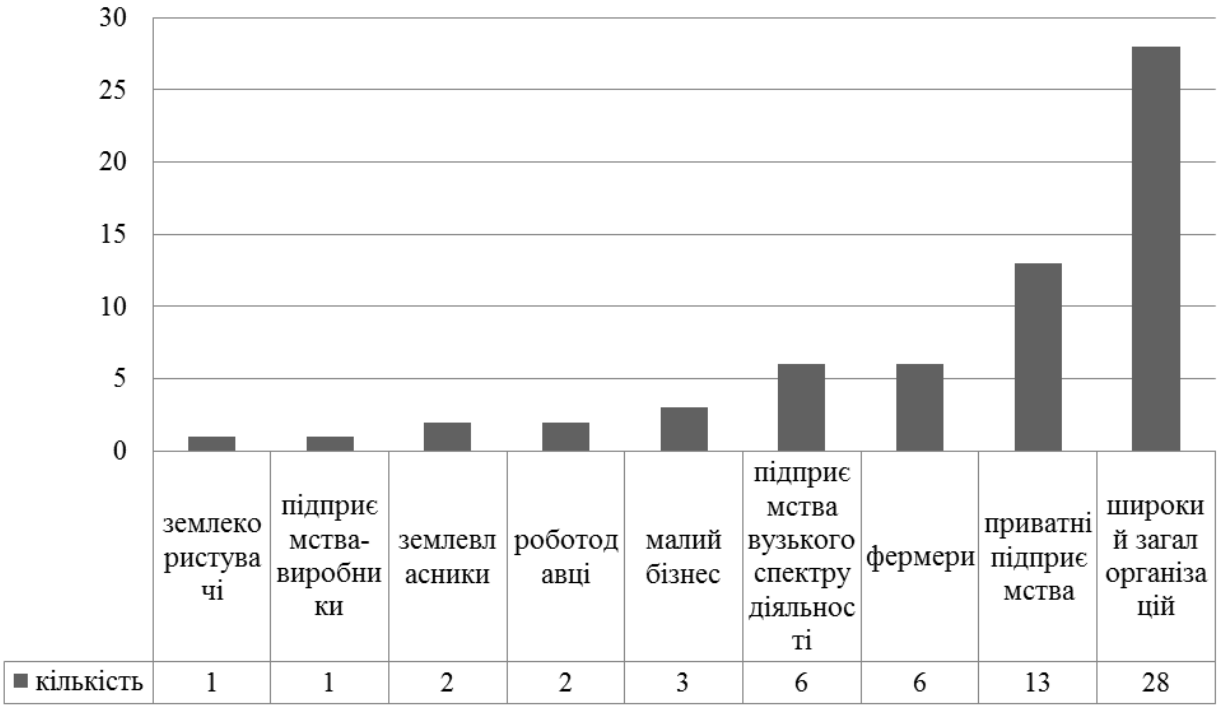

Рис. 2.3 Специфіка діяльності підприємств, яким надаються послуги об’єднаннями підприємців Запорізької області

Специфіка діяльності підприємств в області свідчить про те, що вони відрізняються по організаційно-правовій формі, складу засновників, профілю, комплексу базових та інших потреб, що виникають у процесі ведення господарської діяльності. Враховуючи цей фактор, інституційна підтримка розвитку кожного з перелічених представників бізнесу, повинна базуватись на комплексному відокремленому наданні послуг.

Інноваційна інфраструктура в Запорізькій області є не досить розвиненою (У Запорізькій області функціонує лише 4 бізнес-центри: 1 – у м. Запоріжжі, 1 – в Бердянську та 2 – в Мелітополі. Вони надають консалтингові, освітні послуги, здійснюють операції з нерухомістю тощо. В Запоріжжі працює 1 бізнес-інкубатор) [40].

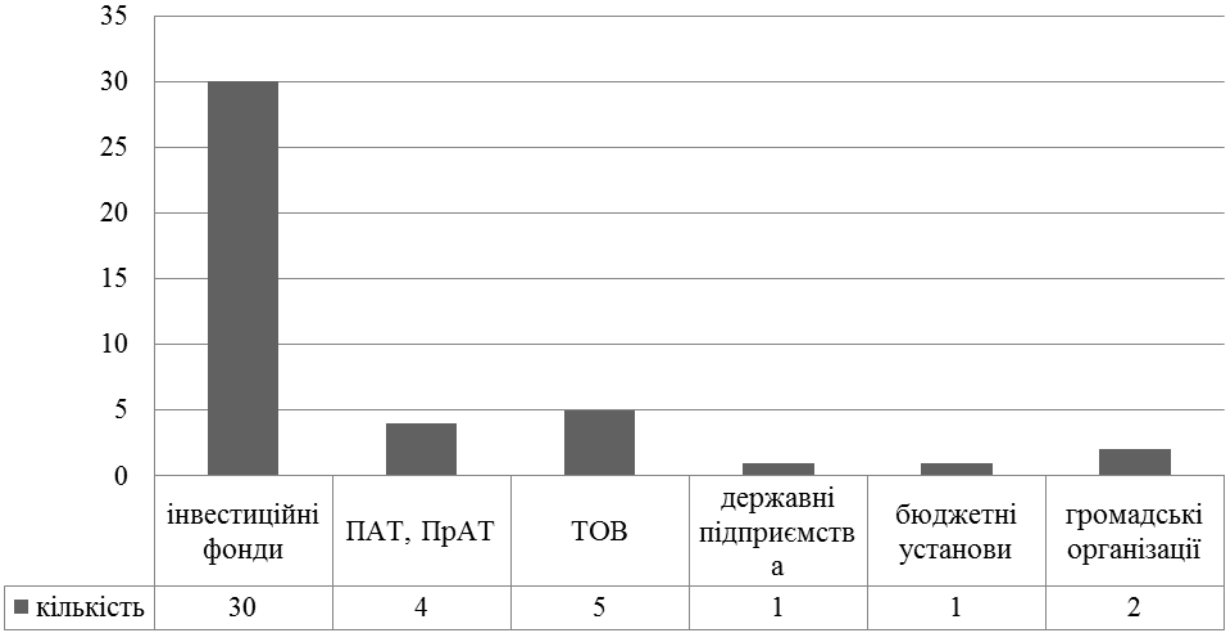

Рис. 2.4 Структура інвестиційних і інноваційних компаній Запорізької області за їх видами

Спеціалізація Запорізької області сприяє тому, що 88,6% обсягу досліджень та розробок за пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки припадає на новітні та ресурсозберігаючі технології в енергетиці, промисловості й агропромисловому комплексі На сьогоднішній день до інноваційної діяльності області залучені 44 промислових підприємства. Значна частка інноваційно активних компаній сконцентрована в машинобудуванні (51,2%), з них 19 розробляє нову продукцію для ринку і 32 – безпосередньо для внутрішніх потреб підприємств [44, с. 63].

Фінансово-кредитна інфраструктура має досить розгалужену мережу з 8 лізингових центрів (всі вони розташовані в м. Запоріжжі), 66 фінансово-кредитних установ (більшість з них – у Запоріжжі – 14, Мелітополі – 10 та Енергодарі – 6), 4 фонди підтримки підприємництва (3 в Запоріжжі, 1 в Енергодарі) та 43 інвестиційних та інноваційних фондів і компаній. Щодо діяльності останніх слід відмітити, що більшість із них представлені (рис. 2.4) інвестиційними фондами (30 організацій), товариствами з обмеженою відповідальністю (5) та акціонерними товариствами (4). Їх діяльність

зосереджена в основному на приватному розміщенні цінних паперів (рис. 2.5). [41, 43].

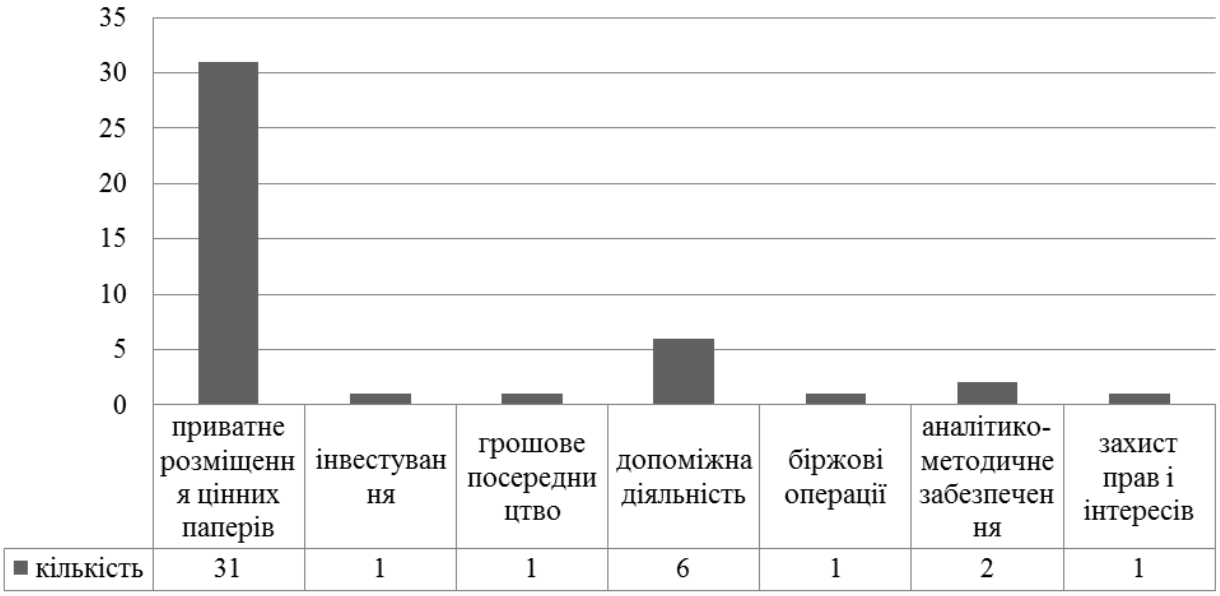

Рис. 2.5 Структура інвестиційних і інноваційних компаній за характером послуг

Біржовий сектор представлений 12 біржами, 9 з яких – товарні, 1 – центральна універсальна з філією, та 1 – асоціація бірж. Більшість із них сконцентровано в м. Запоріжжі, через розвинену транспортну та фінансову інфраструктуру міста. Так, товарна біржа «Гілея» пропонує наступні послуги фізичним і юридичним особам-підприємцям: продаж державного майна, продаж сільськогосподарській продукції, оцінна діяльність, продаж майна, що знаходиться в податковій заставі

Загальна кількість організацій і установ, що надають інформаційно-консультаційні послуги з підтримки підприємництва (консультування, рекламна діяльність, формування баз даних, юридичні послуги, оцінка майна, бухгалтерські послуги тощо) в Запорізькій області, становить більше 150 установ, серед яких: приватні підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю, державні підприємства, торгово-промислова палата, електронний центр, кредитно-брокерські компанії тощо [41].

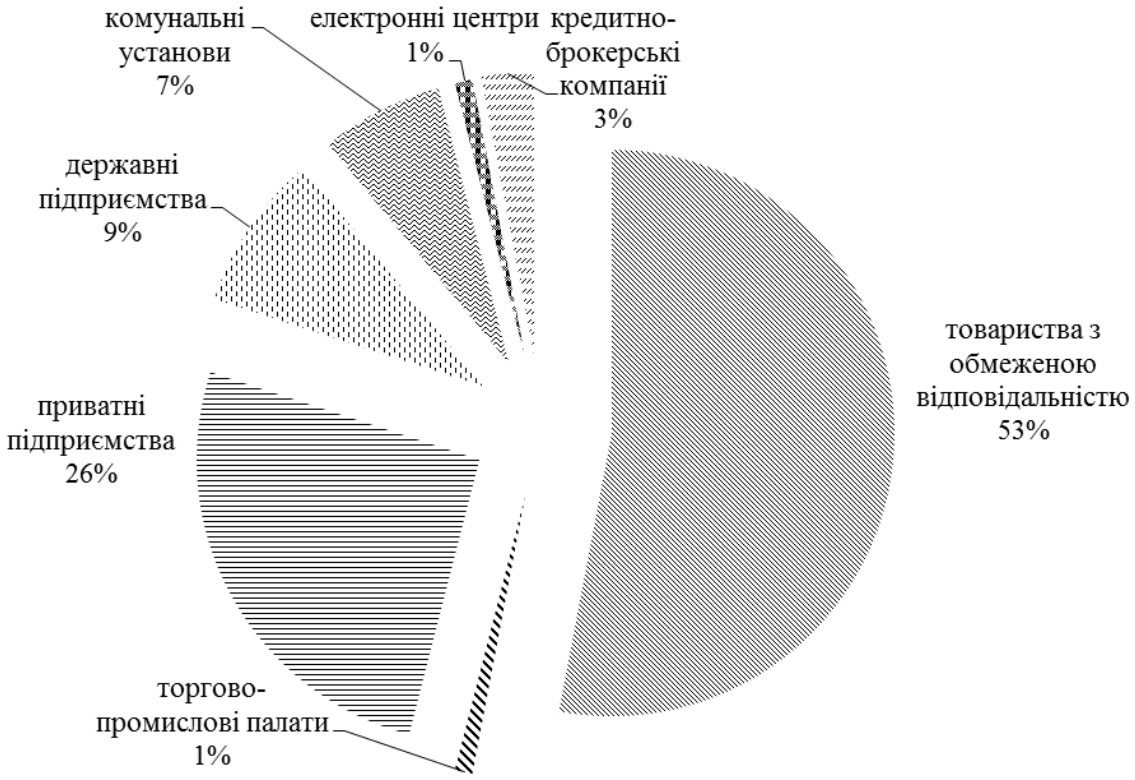

Рис. 2.6 Частки інформаційно-консультаційних компаній за видом підприємств

В області функціонує близько 50 страхових компаній і філій, значна кількість банків та близько 30 аудиторських компаній.

Виходячи з сучасного стану інфраструктури ЗЕД Запорізького регіону, визначимо показники забезпеченості та рівень розвитку інфраструктури у містах і районних областях. Ступінь розвитку інфраструктури підприємництва доцільно оцінювати за рівнем забезпеченості нею. Ці коефіцієнти показують, скільки елементів інфраструктури припадає на 1000 підприємств регіону. Для цього розрахуємо ($К_{забезп.і}$) загальний коефіцієнт забезпеченості елементами інфраструктури підприємництва [44, с. 64]:

$$K_{забезп.і.} = \frac{N_{ел.інф.}}{N_{підпр.}} \times 1000, \quad (2.1)$$

та ($К_{забезп.і.о.п.}$) коефіцієнти забезпеченості окремими елементами інфраструктури, на прикладі об’єднань підприємців:

$$K_{забезп.і.о.п.} = \frac{N_{ел.інф.о.п.}}{N_{підпр.}} \times 1000, \quad (2.2)$$

де $N_{ел.інф.}$ – кількість елементів інфраструктури підприємництва;

$N_{підпр.}$ – кількість суб'єктів підприємницької діяльності в Запорізькій області (див. Додаток А);

$N_{ел.інф.г.о.}$ – кількість об'єднань підприємців серед елементів підприємницької інфраструктури.

Коефіцієнт забезпеченості розрахуємо за всіма проаналізованими елементами інфраструктури підприємництва (Додаток А): об'єднаннями підприємців, фінансово-кредитним установами, інвестиційними, інноваційними фондами і компаніями, біржами, інформаційно-консультаційними установами, страховими й аудиторськими компаніями.

Також розділимо міста і райони області за рівнем розвитку інфраструктури на сегменти:

1) високий рівень розвитку інфраструктури підприємництва (створена значна кількість елементів усіх типів);

2) достатній рівень розвитку інфраструктури (створені 5-6 типів об'єктів);

3) середній рівень (створено 3-4 з семи типів об'єктів інфраструктури)

4) низький рівень (створено один тип об'єктів інфраструктури);

5) відсутність інфраструктури підприємництва.

Картографічні результати аналізу наведені у Додатку Б. На основі групування районів за рівнем розвитку інфраструктури проаналізуємо закономірності її формування в районах. Завдяки наявності всіх об'єктів інфраструктури в м. Запоріжжя спостерігається високий рівень її розвитку, однак через значну кількість суб'єктів підприємницької діяльності (68189) коефіцієнт забезпеченості складає лише 1,83 (оптимальним, на думку автора [44, с.65], є значення 3,0-4,5), а отже мережа інфраструктури в місті потребує подальшого розширення. Варте на увагу співвідношення між коефіцієнтом забезпеченості та рівнем розвитку інфраструктури, адже, з однієї сторони, наявність усіх елементів

інфраструктури ще не свідчить про достатню забезпеченість нею. З іншої сторони, мала кількість суб'єктів підприємницької діяльності дає високий коефіцієнт забезпеченості, а реальний рівень інфраструктурної підтримки залишається низьким. Тому окрім кількісних розрахунків необхідно якісно оцінювати забезпеченість інфраструктурою підприємництва.

Достатній рівень розвитку підтримки підприємництва зафіксовано у Бердянську, Мелітополі та Енергодарі з коефіцієнтом забезпеченості від 2,57 до 5,54.

Це вказує на наявність практично всіх об'єктів інфраструктурного забезпечення підприємницької діяльності, однак потребує кількісного зростання у Бердянську та Мелітополі. По 3-4 елементи інфраструктури створені у м.Токмаку, Василівському, Веселівському, Вільнянському, К.-Дніпровському, Михайлівському та Якимівському районах Запорізької області за досить значної кількості на 1000 підприємств (коефіцієнт забезпеченості складає від 2,12 до 6,50). Це пояснюється високим рівнем розвитку аграрного виробництва, близькістю до головних автомагістралей, а у К.-Дніпровському – розміщенням Енергодарської атомної електростанції.

Низький рівень інфраструктурного забезпечення (Бердянський, Великобілозерський, Гуляйпільський, Куйбишевський, Мелітопольський, Новомиколаївський, Оріхівський, Пологівський, Приморський, Розівський та Чернігівський райони) обумовлюється як концентрацією об'єктів інфраструктури безпосередньо в містах (для Бердянського й Мелітопольського районів), так і зосередженістю фермерських і обслуговуючих підприємств, які користуються об'єктами інфраструктури, у великих містах. Цими ж причинами може бути обумовлена відсутність об'єктів інфраструктури у Запорізькому, Токмацькому та Розівському районах.

Результати групування за рівнем розвитку інфраструктури підприємництва дозволили встановити, що на 1 групу (високий рівень, одне місто) приходиться 68189 суб'єктів підприємництва, до 2 групи (достатній рівень) увійшли 3 міста/райони – 28908, до 3 групи (середній рівень) – 7 міст/районів – 15223, до 4

групи (низький) – 11 міст/районів – 14796, до 5 (відсутня інфраструктура) – 3 міста/райони – 4745 суб'єктів. Розрахунки кількісних показників забезпеченості та розвитку інфраструктури ще раз підтверджують, що ступень її розвитку є вищим у тих районах, де вища підприємницька активність, вказують на нерівномірність розвитку інфраструктури.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що Запорізька область – один із провідних промислових регіонів України, володіючи значним інституційним потенціалом, характеризується низкою істотних проблем, що перешкоджають його реалізації.

Для розуміння реальної картини доцільно комплексно розглядати кількісні та якісні показники забезпеченості інфраструктурою підприємництва. Для забезпечення ефективного надання послуг інфраструктури необхідно змінити існуючі стимули для постачальників послуг за допомогою комерціалізації, лібералізації доступу до постачання послуг та розвитку конкуренції місцевих недержавних бізнес-структур.

2.2 Характеристика та ефективність Запорізької ТПП в системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону

У 2023 році Запорізька ТПП продовжувала роботу зі сприяння зовнішньоекономічній діяльності, вдосконалення форм інформаційної підтримки підприємництва: проведені міжнародні інвестиційні форуми та спеціалізовані виставки, кооперaційні біржі за участю німецьких, австрійських компаній; організовано поїздки ділових місій, зокрема до Федеративної Республіки Бразилія; тривало співробітництво ЗТПП з партнерами з Грузії, Казахстану, Німеччини, Чехії [45].

Реалізовувались навчальні проекти для бізнесу у сфері зовнішньоекономічної діяльності та митного регулювання, податкового і бухгалтерського обліку. Проаналізуємо етапи становлення діяльності

Запорізької ТПП в інфраструктурній підтримці підприємництва регіону (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Заснування та основні етапи розвитку Запорізької ТПП [46]

Рік	Подія
1	2
1995	Рішенням зборів Запорізька торгово-промислова палата отримала своє сучасне ім'я і статус. В експертизі з'явилися нові послуги: радіаційний контроль, експертиза маси вантажів у морських і річкових суднах, сертифікація відповідності за системою "CERTEX", контроль металобрухту на вибухобезпечність, розробка та реєстрація товарних знаків підприємств та інші. Продовжив свою роботу відділ з оцінки майна. Значно розширено спектр юридичних послуг, почав діяльність Юрклуб. Одним з пріоритетних напрямків стає виставкова діяльність.
1998	Палата рішенням облдержадміністрації призначена генеральним розпорядником виставок, що проводяться в Запорізькій області. Широку популярність здобули міжнародна виставка "Машинобудування. Металургія" і "Покровський ярмарок".
	Проведена робота з реєстрації Запорізької ТПП у Каталозі Світовий мережі торгово-промислових палат. Створено новий WEB-сайт управління виставок з інформацією про поточну виставкової діяльності ЗТПП.
1999	Для вирішення виникаючих господарських спорів та розбіжностей учасників зовнішньоекономічної діяльності при Запорізькій ТПП створений Третейський суд.
2001	Почав діяти регіональний Центр якості.
	З ініціативи Запорізької ТПП та за підтримки облдержадміністрації в рамках структури Палати створений обласний Центр міжнародного співробітництва (ОЦМС). Його головними завданнями визначено: сприяння розвитку міжнародних зв'язків підприємств області, впровадження нових інформаційних технологій, інформаційна підтримка підприємців, протокольна робота.
	Для більш тісної співпраці з АПК і надання ефективної підтримки сільгосппідприємствам, Запорізька ТПП, в доповнення до діючих філій в Бердянську та Мелітополі, відкрила своє представництво в найвіддаленішому сільському районі області - Розівському.
2002	Заснований журнал "Співдружність".
	Створення при Запорізькій ТПП Комітету підприємців АПК.
	Послуги Палати сертифіковані на відповідність стандарту ISO 9001:2000 в системах TUV CERT и УкрСЕПРО.
2003	Дано старт програмі впровадження Системи соціально-економічних стандартів розвитку територій "Запорізький стандарт", яка передбачає встановлення нового рівня відносин між владою і бізнесом, є одним з перспективних напрямків діяльності ЗТПП.
2004	Відкрито нові представництва Палати в Приморському, Якимівському, Веселівському та Михайлівському районах, що дало можливість значно поглибити роботу з агробізнесом в сільській місцевості. У Токмаку та Розівському районі створено інформаційні центри для надання підприємцям професійних навичок з орієнтації в інформаційному маркетинговому просторі.

Продовження таблиці 2.1

1	2
2005	Прийняття 500-го члена Палати.
	При Запорізької ТПП створено Агентство по роботі з іноземними інвесторами.
	Відомості про дійсних членів ЗТПП введені в головну інформаційну мережу Торгових палат SYN-OPSIS.
	Згідно рішення Запорізької міської ради, затверджена рейтингова програма «Бізнес-лідер Запоріжжя» - для підтримки кращих виробників товарів та послуг регіону серед представників малого підприємництва, а також створення позитивного інвестиційного іміджу Запоріжжя. Її організаторами виступили Запорізька ТПП, Запорізький міськвиконком і Запорізький міський фонд підтримки підприємництва.
2006	Створення Українсько-німецького кооперaційного бюро.
2007	У Запорізькій ТПП відбувся перший Міжнародний інвестиційний форум, організований спільно з облдержадміністрацією, обласною радою та ЗОСПП «Потенціал».
	Запорізька ТПП стала членом Виставкової федерації України. Розпочато будівництво виставкового комплексу «Козак-Палац».
2012	У структурі відділу експертиз ЗТПП створено сектор судової будівельно-технічної експертизи.
2015	Проведені міжнародні інвестиційні форуми та спеціалізовані виставки («Машинобудування. Металургія. Литво», «АгроТехСервіс», «Енергія», «Композити і Склопластики»), кооперaційні біржі за участю вітчизняних і іноземних компаній.
2016	ЗТПП пройшла ресертифікаційний аудит системи менеджменту якості на відповідність міжнародному стандарту ISO 9001:2008.
	До членів палатівського руху стали 34 компанії що збільшило загальну кількість членів Палати до 516 учасників.
2017	Німецька фірма "Менеджес Енерджі ГмбХ" встановила фотоелектричну установку загальною потужністю 32,64 кВт на даху виставкового залу "Козак Палац" у рамках проекту «Сонячний дах України».
	Підписано угоди про співробітництво з освітнім центром «Assotation» та університетом ім. Пуркіне в Устінад Лабем (Чеська Республіка), завдяки яким палата стала офіційним представником в області освітніх програм ЧР.

Функціональна організаційна структура Запорізької ТПП складається з окремих елементів, кожний з який має свою чітко визначену, конкретну задачу й обов’язки (функціональна департаменталізація) (Додаток В). В цілому управлінська структура Запорізької торгово-промислової палати являє собою приклад саморегульованої громадської організації: збори (конференція) дійсних членів Палати збирається 1 раз на п’ять років для обрання Ради, Президії та Президента [47].

Зазначимо, що частка членів-підприємств Запорізької ТПП серед сукупної кількості підприємств області на 1 січня 2019 р. складала 4% [48].

Детальніше членську базу та напрям діяльності підприємств зобразимо у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Робота з членами Палати за напрямками діяльності підприємств-членів ЗТПП [48, 49]

Галузь	Кількість членів за 2021 р.	Кількість членів за 2022 р.
Підприємства оптової торгівлі	158	152
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	82	84
Виробництво машин та устаткування	59	61
Металургія та оброблення металу	50	48
Виробництво електричного та електронного устаткування	45	45
Харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів	42	42
Інші галузі	80	105
Всього	516	537

Як член Палати, кожне підприємство має можливість [48]: безкоштовно приймати участь у семінарах, бізнес-зустрічах, організованих для членів Палати; приймати участь у бізнес-місіях, форумах, закордонних ділових та виставкових заходах; отримувати безкоштовні консультації з питань зовнішньоекономічної діяльності; отримувати розсилку з планом заходів Запорізької ТПП та ТПП України; безкоштовно отримувати діловий електронний журнал Запорізької ТПП «Співдружність»; безкоштовно розміщувати на сайті Запорізької ТПП та діловому електронному журналі «Співдружність» інформацію про діяльність свого підприємства; скористатись безкоштовною розсилкою комерційних пропозицій іншим членам Палати.

Інформація про стан ділових кіл в області, про основні економічні і соціальні досягнення підприємств-членів ЗТПП, про реалізацію регіональних інвестиційних проектів також розміщуються у офіційному журналу ТПП України «Діловий вісник».

Таблиця 2.3

Структурні відділи Запорізької ТПП та їх функції [47, 50]

Відділ	Функції відділу
1	2
1. Обласний центр міжнародного співробітництва	організація зустрічі та роботи членів іноземних делегацій і представників підприємств та організацій Запорізької області; організація і проведення інформаційно- консультаційних семінарів для промисловців і підприємців з питань організації і ведення бізнесу організація ділових місій закордон; надання візової підтримки іноземним партнерам; проведення презентацій закордонних компаній; пошук іноземних партнерів; відвідування виставок за рубежем; послуги по заочній участі підприємств на закордонних міжнародних виставках з розміщенням інформації про підприємство в каталогах учасників виставки і системі торгово-промислових палат світу; розміщення комерційної інформації про підприємство в закордонних економічних виданнях.
2. Оформлення і відправлення документів	підготовка документів для участі в різних міжнародних освітніх програмах, стажуваннях, семінарах; на одержання технічної допомоги від міжнародних організацій.
3.Відділ сертифікації і декларування	експертиза походження товарів і послуг; оформлення сертифікатів походження; консультації з питань застосування митних преференцій; легалізація підпису і печатки; здійснює присвоєння товару коду по ТН ЗЕД з видачею експертного висновку; акредитує і готує документи суб'єктів ЗЕД на митниці.
4. Юридичне керування	ведення претензійно-позовний роботи і представництво інтересів суб'єктів підприємницької діяльності в судах, у тому числі міжнародних; складання господарських договорів, включаючи зовнішньоекономічні контракти і їхній правовий аналіз; надання консультацій і допомога в розв'язанні питань, що виникають у сфері Антимонопольного законодавства; розробка установчих документів і послуги по реєстрації підприємств усіх форм власності та ін.
5. Регіональний Центр якості	розробка і впровадження систем керування якістю відповідно до міжнародних стандартів ISO серії 9000; розробка і впровадження систем керування навколишнім середовищем відповідно до міжнародних стандартів ISO 14000; проведення семінарів і тренінгів, підготовка персоналу підприємств із питань системного керування якістю і навколишнім середовищем; консультаційно-методична підтримка підприємств в освоєнні Європейської моделі досконалості і принципів загального керування якістю (TQM).
6. Відділ експертизи	експертиза кількості і якості товарів відповідно до вимог нормативних документів (ДСТ, ТУ), умовами контрактів; експертиза якості, комплектності устаткування, увезеного на митну територію України; експертиза виходу готової продукції з давальницької сировини; експертиза якості товарів, з визначенням вартості по постановах слідчих органів, судів (при розірванні шлюбів і розділі майна); експертиза для приватних осіб при ввозі/вивозі, при покупці неякісного товару; визначення маси вантажу по осіданню судна, з видачею сертифікатів міжнародного зразка; контроль вантажів на радіаційну безпеку і вибухобезпечність з видачею сертифікатів; присвоєння товару ідентифікаційного номера в системі ЕАН.

Продовження таблиці 2.3

1	2
	оформлення участі підприємств у системі ЕАН; консультації з питань штрихового кодування; сертифікація якості продукції за правилами системи CERTEX.
7. Відділ виставок	проведення регіональних і міжрегіональних виставок і ярмарків з міжнародною участю (проведення виставок затверджене Радою по виставочній діяльності в Україні); проведення в ході виставочних заходів конференцій, семінарів, презентацій для підприємств і приватних осіб.
8. Відділ перекладів	запевняння правильності перекладів комерційної і технічної документації; швидке і якісне виконання іноземних перекладів текстів будь-якої складності; переклад документації для надання в іноземні посольства; усні переклади.
9. Відділ оцінки майна	експертна оцінка усіх видів рухомого і нерухомого майна при: приватизації; визначенні орендної плати; купівлі - продажу; банкрутстві, ліквідації підприємств і т.д.; проведення аукціонів із продажу: об'єктів приватизації, у тому числі незавершеного виробництва; заставного майна; майна ліквідованих підприємств, підприємства-банкрутів; майна, що належить фізичним і юридичним особам усіх форм власності..
10. Відділ інформації	інформаційні послуги (надання цінової й адресної інформації); розробка і розміщення WEB-сайтів на сервері; виготовлення інтерактивних презентаційних компакт-дисків; підтвердження ціни зовнішньоекономічного контракту; пошук іноземних бізнес партнерів; розміщення реклами на сервері; виготовлення мультимедійних презентацій по підприємствах і їхній продукції, що випускається; маркетингові дослідження ринків різних товарів; розробка бізнес-планів підприємствам різних форм власності; розробка знаків для товарів і послуг; державна реєстрація знаків для товарів і послуг.
11. Відділ підготовки персоналу	організація і проведення інформаційно-консультаційних семінарів для промисловців і підприємців з питань організації і ведення бізнесу: фінансовий менеджмент; маркетинг; керування бізнесом; керування персоналом.
12. Відділ по зв'язках із громадськістю і роботі з членами Запорізької ТПП	формування сприятливої суспільної думки про діяльність Палати; вивчення проблем і потреб дійсних членів ЗТПП; аналіз актуальності й ефективності послуг, що робляться ЗТПП; робота з дійсними членами Палати; розширення членської бази Палати.
13. Редакційно - видавничий відділ	підготовка і розміщення рекламно-інформаційних матеріалів замовника у всеукраїнському діловому журналі "Співдружність"; розробка оригіналів-макетів поліграфічної продукції; видавничі послуги;
14. Відділ по роботі з агропромисловим комплексом	проведення семінарів і тренінгів з питань ведення бізнесу в АПК; консультаційні послуги по застосуванню нових технологій розробок сільськогосподарських НДІ, досвідчених станцій; проведення презентацій і рекламних кампаній для підприємств.

При Запорізькій ТПП діє Третейський суд [51]. Звертання в третейський суд має значні переваги, а саме: оскільки рішення третейського суду є остаточними й оскарженню не підлягають, - це дозволяє підприємствам уникати довгострокового судового позову і невизначеності. Окрім того, термін розгляду суперечки значно коротше, ніж у господарському суді та сторони вільно обирають суддів і призначають колегіальний склад суду.

Проведемо аналіз сильних і слабких сторін Запорізької ТПП, а також можливостей і загроз для розвитку бізнес-асоціації, що пов'язані з факторами зовнішнього та внутрішнього середовища, з використанням SWOT-аналізу. Згрупуємо отримані дані динаміки та тенденції розвитку Запорізької ТПП за період 1995-2023 р. у матриці SWOT-аналізу (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Результати SWOT-аналізу Запорізької ТПП

Складові SWOT-аналізу	Можливості	Загрози
1	2	3
	1. Більш активне залучення інвестицій і нових технологій у зв'язку з інтеграцією України до Євросоюзу	1.Зниження обсягу іноземних інвестицій в українську економіку у зв'язку з при зупинкою підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом
	2. Тенденція до зростання ролі бізнес-асоціацій у недержавному регулюванні бізнес-процесів	2. Наявність в Україні великої кількості організацій, які позиціонують себе як посередників між владою та з бізнес-середовищем (часто з дублюючими функціями)
	3. Зростання кількості малого та середнього сегменту бізнесу	3. Відсутність єдиних стандартів та ділової етики
	4. Підвищення базовими галузевими (сільське господарство, металургія, машинобудування) підприємствами Запорізької області рівня експортно-імпортних операцій	4. Світова економічна криза
	5. Зростання попиту малих регіональних підприємств на юридичні послуги	5. Процес зміни законодавства у зв'язку з інтеграцією України до ЄС

Продовження таблиці 2.4

1	2	3
Сильні сторони	SO - стратегії	ST - стратегії
1. Існування власного виставкового центру "Kosak Palace", найбільшої виставкової площі в південно-східній частині України	1.1 Залучення до участі у виставкових заходах та співробітництві з місцевим бізнес-середовищем іноземних партнерів	1.1 Розвиток послуг підтримки зовнішньоекономічної діяльності регіональних підприємств-членів
2. Досвідчений і професійний персонал	2.2 Монополізація ринку інфраструктурної підтримки діяльності малих та середніх підприємств	2.2 Міжнародна сертифікація всіх видів послуг, що пропонуються ЗТПП
3. Наявність більш ніж 550 компаній-членів ЗТПП – представників різних секторів економіки	3.3 Збереження наявної членської бази та поступове приєднання нових підприємств регіону до діяльності ТПП	3.3 Формування ефективного ділового та комунікаційного клімату взаємодії з підприємствами-членами. Вдосконалення іміджу
4. Унікальний досвід в організації міжнародних інвестиційних форумів та виставкових заходів	4.4 Ефективне просування та підтримка експортних операцій членів. Взаємодія з науковими установами регіону	4.4 Використання географічної спрямованості на експорт Запорізького регіону.
5. Надання послуг Третейського суду	5.5 Закріплення позицій на ринку юридичних послуг для підприємств	5.5 Розроблення гнучкої цінової політики щодо надання юридичних послуг
Слабкі сторони	WO - стратегії	WT - стратегії
I. Відсутність чіткого пріоритету співпраці ТПП з владою з питань економічної політики	I.I Привернення уваги нових клієнтів шляхом вдосконалення іміджу	I.I. Лобіювання інтересів ТПП в органах місцевого самоврядування
II. Низька ділова активність регіонального підприємництва	II.II Залучення нових членів через координацію маркетингової та стратегічної політики ТПП	II.II Диверсифікація діяльності, вхід на ринки експертних послуг
III. Відсутність технічних можливостей передачі інформації в сільських районах Запорізької області	III.III Зосередження підтримки на певних активно діючих членах ТПП	III.III Реалізація програм вебінарів–семінарів із застосуванням інтернет-технологій у режимі прямої трансляції
IV. Недостатній рівень сприйняття ТПП як дієвого контрагента на ринку	IV.IV Поетапне впровадження програм ТПП, призначених для розвитку економіки регіону	IV.IV Переорієнтація якості консультаційно-інформаційної підтримки
V. Законодавчі обмеження на здійснення фінансової діяльності ТПП	V.V Робота над пропозиціями щодо зміни законодавства про бізнес-асоціації	V.V Оптимізація та скорочення обсягу послуг нерентабельних відділів.

За результатами проведеного SWOT-аналізу Запорізької ТПП виявлено, що стратегії диверсифікації і виходу на нові ринки мають дуже високий рівень ризику і можуть спричинити великі втрати в обсязі продажів послуг ТПП.

Найбільш оптимальними є стратегії проникнення на ринок і розвитку послуг, які направлені на реалізацію сильних сторін з метою отримання віддачі від можливостей у зовнішньому середовищі, а саме:

1) збільшення частки ринку за рахунок співробітництва з іноземними партнерами та розширення спектра зовнішньоекономічних послуг, що надаються;

2) монополізація ролі Запорізької ТПП як посередника між бізнесом, владою та суспільством через вдосконалення іміджу ЗТПП;

3) формування ефективного ділового та комунікаційного клімату як з наявними членами палати, так і з новими учасниками руху;

4) необхідність активніше просувати експортний потенціал підприємств-членів ЗТПП за допомогою міжнародних виставок та ярмарок;

5) необхідність оптимізувати роботу відділів ЗТПП, спрямувати фінансові потоки на розвиток рентабельних відділів;

6) необхідність розробки комплексної стратегії розвитку ЗТПП.

Виходячи з розробленого аналізу було виділено 5 факторів підвищення ролі ЗТПП у регіоні:

1) легітимність і унікальний зворотний зв’язок з бізнесом;

2) наявність доступу до мережі зарубіжних і регіональних ТПП;

3) організація участі підприємців у виставках та конгресах на базі найбільшого ВЦ південно-східній частині України – «Козак Палац»;

4) наявна матеріально-технічна база ЗТПП, висока кваліфікація і професійна підготовка частини персоналу, відпрацьована система організації та проведення заходів за окремими напрямками, накопичений багаторічний досвід роботи з представниками бізнесу, влади та вітчизняних і іноземних інституцій;

5) відсутність конкуруючих структур палат в регіоні, певний авторитет у органах влади і в бізнес-середовищі регіону, сформоване положення в системі ТПП України.

Запропонуємо можливості для ЗТПП, як складової частини торгово-промислових палат України, для застосування своїх переваг у контексті розвитку української економіки, зокрема, в умовах підвищення ефективності ЗЕД регіону:

1) активна участь у реалізації мегарегіональної інтеграційної політики держави. ЗТПП у перспективі націлена на участь у реалізації інвестиційних та інноваційних проектів, розвитку експортного потенціалу компаній регіону, підвищенні ефективності регулюючого інституційного впливу;

2) співпраця ЗТПП з державними інститутами розвитку (агентствами по залученню іноземних інвестицій, з підтримки експорту, по інноваційно-технологічного розвитку). У результаті очікується підвищення ефективності діяльності вітчизняних інститутів та зростання авторитету системи ТПП України;

3) підвищення синергії від взаємодії ТПП України і Запорізької ТПП .

Отже, роль ЗТПП у системі формування безпекоорієнтованої зовнішньоекономічної діяльності підприємств полягає підтриманні прогресивного розвитку бізнес середовища шляхом надання низки інформаційних, консультаційних, спеціалізованих послуг.

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗТПП ТА ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В основу діяльності Запорізької торгово-промислової палати у 2024 році були покладені статутні та законодавчі норми, пріоритети, що визначені Радою Запорізької ТПП, а саме:

- створення бази даних і банку інформації для вирішення завдань європейської інтеграції, а саме з питань з бізнес-планування, пошуку інвесторів, технічного регулювання (система стандартів), підготовки й стажування кадрів;

- формування позиції регіонального бізнесу щодо євроінтеграційних процесів України, розширення контактів запорізьких підприємців із зарубіжними партнерами і залучення інвестицій в регіон шляхом проведення системних заходів Палати та інформаційної підтримки означених питань;

- робота згідно комплексних стратегічних державних програм залучення інвестицій в економіку Запорізької області, забезпечення міжнародного та інвестиційного іміджу області, розвитку малого підприємництва в місті та області, ефективного використання енергетичних ресурсів Запорізької області;

- сприяння поглибленню кооперaційного співробітництва з іноземними партнерськими організаціями та компаніями, зокрема, латиноамериканського регіону, в галузях машинобудування, торгівлі, АПК, будівництва, туризму;

- використання механізмів державно-приватного партнерства для зближення інтересів регіонального бізнесу й науки з місцевою владою щодо реалізації пріоритетних проектів суспільного значення в Запорізькій області;

- підвищення ефективності функціонування суб’єктів малого й середнього бізнесу шляхом впровадження нових інформаційно-комунікативних інструментів супроводження бізнес-середовища, дієздатності системи бізнес-освіти на основі досвіду європейських бізнес-шкіл;

- ефективне використання виставочної інфраструктури: забезпечення повної презентації можливостей дійсних членів ЗТПП в ВЦ «Козак Палац»; удосконалення програми виставочних заходів Палати з урахуванням поточних змін ринкової кон'юнктури;

- взаємодія з компаніями та організаціями в контексті посилення соціальної відповідальності бізнесу.

Подальша діяльність ЗТПП має бути сфокусована на наступних пріоритетних напрямках і відповідних цілях роботи:

1. Моніторинг потреб і пропозицій підприємств-членів.

Процес визначення потреб і проблем представників бізнесу виконується з використанням наступних ресурсів: конференції, семінари, консультаційні зустрічі, конкурси, круглі столи за участю представників малого, середнього та крупного бізнесу, підприємницькими спілками, представниками комітетів і громадських рад; обговорення стратегічних питань (оподаткування та митне регулювання) для вироблення консолідованої думки бізнесу, в тому числі, за допомогою використання системи вебінарів.

Перспективними є інтенсифікація роботи комітетів та бізнес-клубів ЗТПП: «Запорізький Клуб якості», «Жіноча ліга», «Клуб CIO Club ZP», «Професійний клуб бухгалтерів», «Клуб директорів і власників бізнесу», «Ініціативна група при ЗТПП з вирішення проблем у сфері енергоефективності й енергозбереження та розробки проекту Кластера з енергозаощаджувальних технологій», «Комітет підприємців АПК».

Серед членів Запорізької ТПП доцільно продовження проведення щорічного регіонального конкурсу «Могутність краю» для представників малого та середнього бізнесу, опитування представників бізнесу на регулярній основі, в тому числі, у формі розсилок , обдзвонив , анкетування.

Результати моніторингу інтересів і потреб представників підприємницького середовища мають постійно систематизуватися, аналізуватися та оновлюватись співробітниками ЗТПП .

2. Співпраця з регіональною владою та об'єднаннями підприємців.

Співробітництво з українськими державними і недержавними структурами у галузі розвитку міжнародних економічних зв'язків на регіональному або міжрегіональному рівнях ведеться у співпраці із Запорізькою обласною державною адміністрацією, Запорізькою міською радою, Запорізьким регіональним центром з інвестицій та розвитку, ЗОСППР «Потенціал», Аудиторською фірмою «Капітал», газетою «Запорізька Правда».

3. Експорт та залучення іноземних інвестицій.

Стратегічними цілями даного напрямку є укладення міжнародних угод про співпрацю на регіональному рівні, зростання кількості та обсягу проектів за участю іноземних інвесторів, зростання кількості та обсягу нових експортних контрактів підприємств-членів.

Серед регіонів України за обсягом залучених прямих іноземних інвестицій Запорізька область посідає 8 місце. В економіці області працює 2,1% вкладеного в Україну прямого іноземного капіталу.

Серед найбільш успішних прикладів реалізації інвестиційних проектів у 2019 р. слід назвати побудову Ботіївської вітрової електростанції у Приазовському районі та комплексу сонячних електростанцій на території Токмацького району.

4. Розвиток міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків організацій-членів.

ЗТПП надає українським та іноземним підприємствам послуги, пов'язані із здійсненням ЗЕД, забезпечує цільове інформаційне обслуговування членів з питань законодавства ЗЕД, звичаїв і правил зовнішньої торгівлі зарубіжних держав. Пріоритетними цілями даного напрямку є збільшення кількості презентацій та участі у міжнародних заходах, організація ділових місій за кордон, запрошення іноземних науково-технічних та освітніх делегацій; розвиток ділового туризму через проведення зустрічей, симпозіумів, конгресів з питань ЗЕД; участь у заходах з питань зовнішньоекономічної діяльності, які були організовані іншими організаціями (українськими, іноземними, міжнародними); співробітництво в рамках двох або багатосторонніх ділових

рад ; участь в реалізації проектів міжнародних програм; співробітництво з українськими дипломатичними представництвами за кордоном і посольствами та торгівельна-економічними місіями іноземних держав, акредитованих в Україні.

ЗТПП доцільно продовжувати поширення довідкових та інформаційних матеріалів про економічні, науково-технічні досягнення і стан зовнішньої торгівлі СНД і зарубіжних країн, про діяльність торгових палат, об'єднань і спілок ділових кіл, міжнародних кредитних та фінансових організацій, що займаються питаннями міжнародних торговельно-економічних і науково-технічних зв'язків. Для успішно реалізації цих цілей ЗТПП застосовує інструмент міжнародних виставок, тим самим, організовує і сприяє проведенню в Запорізькому регіоні міжнародних спеціалізованих, торгово-промислових, національних та галузевих виставок, ярмарків.

5. Захист і просування інтересів бізнесу в органах влади.

У рамках даного напрямку планується, насамперед, збільшення кількості прийнятих нормотворчих ініціатив, спрямованих на зниження адміністративних бар'єрів, корупції та податкового навантаження на бізнес, а також на покращення ділового клімату в області загалом. Розробка нормотворчих ініціатив вимагає, у свою чергу, наявності масштабної висококваліфікованої експертної мережі, розвиненої на основі комітетів та інших громадських формувань ЗТПП. Необхідно здійснювати тісну взаємодію з інститутами захисту бізнесу, створити на базі юридичного відділу палати громадську приймальню Уповноваженого з прав підприємців Запорізької області.

Побудова системи супроводу нормотворчих ініціатив від ідеї до прийняття державного рішення передбачає побудову цілісної системи, яка складається з наступних кроків: розуміння інтересів і потреб бізнесу та органів влади, визначення пріоритетних ініціатив з вирішення проблем та задоволення потреб бізнесу за критеріями «значущості» і «реалізованості»; вибір відповідного уповноваженого державного органу для взаємодії, зони відповідальності, досвіду взаємодії з ЗТПП; вибір формату для взаємодії:

нормотворчість, експертний висновок, лист-звернення; змістовне наповнення і технічне оформлення звернення (юридичне оформлення, перевірка на відповідність чинному законодавству); постійний моніторинг статусу пропозиції; формування необхідної громадської підтримки через інформаційні канали ЗТПП, за допомогою ЗМІ, зустрічей з представниками бізнесу та громадських організацій.

6. Сприяння створенню робочих місць та підготовці кваліфікованих кадрів.

З метою покращення зв'язку між ринком освіти і ринком праці, ЗТПП ставить своїми цілями сприяння зростанню кількості кадрів, які отримали затребувані компетенції і кваліфікацію, сприяння збільшенню кількості новостворених резидентів, здійснення атестації робочих місць. Навчальний центр «ТПП-Академія», створений при ЗТПП, організовує курси підвищення кваліфікації, навчальні та ознайомчі вебінари, семінари-тренінги. Крім того, акумулюючи думку і потреби членів ЗТПП, серед яких в тому числі є і навчальні заклади, ЗТПП здійснює взаємодію між бізнесом та освітніми установами у рамках розвитку зв'язків із закордонними бізнес-школами та вищими навчальними закладами, що дозволило сформувати та втілити в практику програми підготовки з іноземних мов. Так, у 2019 р. було впроваджено нові тематики семінарів-тренінгів та курсової підготовки завдяки співпраці з професійними асоціаціями та департаментами обласної державної адміністрації, що обумовило організацію конференції зі стану розвитку ринку тренінгових послуг в Україні та участь у конференціях, присвячених підготовці кадрового потенціалу області. Для членів ЗТПП запроваджено діяльність клубу директорів і власників бізнесу, з метою інформування про найсучасніші методики бізнес-освіти.

7. Оцінка надійності партнерів.

Доцільною є робота ЗТПП із здійснення моніторингу та відбору надійних партнерів – організацій, які можуть бути рекомендовані своїм підприємствам-членам у розрізі оцінки ділового етикету, якості продукції, рівня надання

послуг. Для цих цілей використовуються наступні інструменти: аналіз складу підприємств із реєстру ТПП України, фінансове та економічне становище яких свідчить про їх надійність як партнерів для підприємницької діяльності в Україні і за кордоном; започаткування професійних бізнес-премії.

8. Розвиток системи сервісної підтримки бізнесу.

З метою комплексної підтримки підприємництва на різних етапах його розвитку ЗТПП доцільно надавати сервісну підтримку бізнесу за допомогою акредитованих організацій, партнерів, залучених на конкурсній основі або власними силами. Таким чином, ЗТПП організує систему взаємного надання знижок між членами ЗТПП і просування продукції і послуг своїх членів , в тому числі, за допомогою системи віртуальних виставок. Актуальним для ЗТПП, у зв'язку з інтеграційними процесами в українській економіці, стає сприяння розвитку технічного регулювання та формулювання галузевих стандартів спрямованою політикою підприємств-членів.

9. Розвиток альтернативних способів вирішення спорів на території Запорізької області.

При ЗТПП діє Третейський суд для вирішення економічних суперечок, що виникають між підприємцями та організаціями різних форм власності, як резидентами, так і не резидентами України. ЗТПП ставить своєю метою розвиток інституту альтернативних способів вирішення спорів та спрощення ведення ділових переговорів організаціями-членами ЗТПП шляхом застосування медіації.

10. Розвиток інституційної підтримки державних програм розвитку на регіональному рівні.

Зазначимо, що менеджменту ЗТПП слід враховувати особливості реалізації ключових модернізаційних перетворень у регіоні. Так, завданнями щодо поглиблення модернізації економічної сфери Запорізької області є такі:

- продовження модернізації електроенергетичної галузі шляхом продовження реалізації проекту будівництва вітроенергетичних установок та реалізації інвестиційних програм енергопостачальних компаній;

- залучення регіону до реалізації інвестиційних проектів в агропромисловому виробництві, зокрема, в рамках Національного проекту «Відроджене скотарство»;

- посилення інформаційної та пропагандистської роботи щодо просування інвестиційного потенціалу області; першочергове виконання зобов'язань регіону в рамках угод з інвесторами з метою недопущення подальшого відпливу інвестицій;

- започаткування проектів міжрегіонального співробітництва з Дніпропетровською та Миколаївською областями у сфері сільськогосподарського виробництва та розвитку альтернативної енергетики.

На регіональному рівні в умовах функціонування державних програм модернізації підприємств малого бізнесу, впровадження науково-технічних розробок, підготовки кадрів, енергозбереження та інновацій ЗТПП має можливості виконувати наступні задачі: інформаційна підтримка і консалтинг, знання методик розробки проектів, допомога бізнесу у розробці проектів, формування пула партнерів, залучення інститутів розвитку, вміння працювати за правилами державного регулювання, професійне просування проектів, організація підтримки проектів.

Так, протягом 2019 р. в області було підготовлено та подано для участі у Всеукраїнському конкурсі проектів та програм розвитку місцевого самоврядування та реалізації проектів промислових зон 65 проектів на загальну суму 13,35 млн. грн.

11. Застосування інструментарію ЗТПП з метою активації інвестиційної політики Запорізького регіону.

До основних заходів щодо активізації інвестиційної політики Запорізького регіону у 2019 р. слід віднести:

- бізнес-місію в Республіці Індія, що відбулася з метою презентації економічного та інвестиційного потенціалу області, пошуку нових партнерів для товаровиробників регіону;

- презентацію інвестиційних можливостей області в рамках інвестиційного форуму «Інвестиційний потенціал України» у регіоні Кансай (м. Осака, Японія);

- дні української економіки у Мюнхені.

Вказані заходи проходили за участю представників ЗТПП, зокрема, в результаті візиту до Індії досягнуто домовленість щодо відкриття в Хайдарабаді центру надання консультацій бізнесу щодо співпраці з регіоном.

Для реалізація місії та пріоритетних напрямків роботи ЗТПП необхідно постійно розвивати людський капітал, інфраструктуру та інформаційно-комунікаційні технології.

1. Підвищення ефективності людських ресурсів.

2. Створення та підвищення якості інфраструктури ЗТПП.

3. Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, у сучасних ринкових умовах ефективність зовнішнього сектора економіки значною мірою залежить від ступеня розвитку інститутів підтримки бізнесу.

Фінансова підтримка розвитку інфраструктури підтримки МСП можлива за участю наступних інститутів: регіональний фонд підтримки підприємництва, мікрофінансові організації, гарантійні фонди, банки-партнери. Основними інструментами впливу фінансової групи інституційних елементів є: гранти починаючим підприємцям, субсидії за договорами лізингу та на технологічне приєднання, мікрокредити, субсидії на компенсацію відсоткової ставки за інвестиційним кредитом, субсидії на організацію нових видів виробництв та просування нових продуктів.

Майнова підтримка розвитку інфраструктури підтримки МСП можлива за участю наступних інститутів: мережа бізнес-інкубаторів, технологічний парк, промисловий парк з центром кластерного розвитку. Основними інструментами впливу майнової групи інституційних елементів є: надання муніципального майна в оренду на пільгових умовах, надання доступу до майна в статусі резидентів бізнес-парків, інвестиційні сесії за участю великого бізнесу і МСП.

Інформаційна підтримка розвитку інфраструктури підтримки МСП можлива за участю наступних інститутів: торгово-промислові палати, державні консультаційні центри. Основними інструментами впливу інформаційної групи інституційних елементів є: інформаційні ресурси порталу ТПП, електронні ресурси проведення дистанційного навчання та віртуальних виставок, короткострокові тренінги та семінари в рамках професійної освіти представників бізнесу, документарний, юридичний, консультаційний супровід регіональних інвестиційних проектів, надання послуг у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності представників малого і середнього бізнесу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Оптимальним шляхом розвитку механізму взаємодії ТПП вважаємо еволюційний перехід від змішаних систем до континентальної моделі у зв'язку з можливостями впровадження обов'язкового членства в палаті всіх або деяких груп бізнесу запровадження номінального реєстраційного внеску та розширення послуг через делегування частини державних повноважень структурі палат.

Хоча слід зазначити, що на практиці проекту делегування повноважень заважає, насамперед, незрілість та неготовність ТПП до такого широкого кола повноважень. У свою чергу, запровадження обов'язковості членства може спричинити додатковий фінансовий бар'єр для бізнесу та призвести до негативних реакцій з боку підприємницького середовища. Ці питання можуть отримати подальший розвиток в українському суспільстві тільки за умов наявності ініціативи зі сторони підприємницького сектору до роботи у палаті, наявності належних кількісних та якісних ресурсів у самій ТПП, створенні відповідної законодавчої бази.

В цілому підтверджено, що діяльність регіональних ТПП сприяє підвищенню ступеня легітимності місцевої влади та її демократизації на взаємовигідних, рівних умовах, скороченню корупції, створенню прозорого, передбачуваного і конкурентоспроможного підприємницького середовища.

Аналіз сучасної інфраструктури підприємництва Запорізької області як одного з економічно розвинених регіонів України показав, що вона знаходиться на стадії «формування». Присутня державна підтримка, функціонують об'єкти інноваційної, фінансово-кредитної, організаційної інфраструктур.

Здійснено діагностику за кількісними показниками найбільш розвинених елементів інфраструктури області. Так, серед об'єднань за видами організації найвагомішу частку мають 11 асоціацій і 11 громадських організацій, характер послуг яких сконцентрований на наданні захисту прав підприємствам (59%).

Інвестиційні фонди (30) лідирують у структурі інвестиційно-інноваційних компаній, в той час, як приватним розміщенням паперів займаються 31 компанія. Серед числа організацій, які надають інформаційно-консультаційні послуги 53% займають товариств з обмеженою відповідальністю і 1% ТПП.

Також здійснено групування міст і районів області за рівнем розвитку інфраструктури підприємництва. Достатній рівень розвитку зафіксовано у Бердянську, Мелітополі та Енергодарі з коефіцієнтом забезпеченості від 2,57 до 5,54. Низький рівень інфраструктурного забезпечення прослідковується у аграрних районах, що обумовлюється концентрацією об'єктів інфраструктури безпосередньо в містах.

У результаті проведеного SWOT-аналізу діяльності ЗТПП найбільш оптимальною стратегією обрано проникнення на ринок і розвиток послуг, які направлені на: збільшення частки ринку (537 членів ЗТПП складають 4% від загальної кількості підприємств регіону); монополізацію ролі Запорізької ТПП як посередника між бізнесом, владою та суспільством через вдосконалення іміджу; формування ефективного ділового клімату з представниками бізнесу; активніше просування потенціалу членів ЗТПП за допомогою міжнародних виставок та ярмарок.

Обґрунтована необхідність розробки комплексної стратегії розвитку ЗТПП у зв'язку з низкою проблем, а саме, відсутністю комплексної маркетингової та стратегічної програми залучення нових членів; відсутністю фінансово-кредитних важелів підтримки управлінських рішень членів; недостатністю рівня взаємодії з управлінською ланкою підприємств-членів; необхідністю удосконалення систем довгострокового планування та оцінки результативності діяльності ЗТПП.

У зв'язку з цим запропонована реалізація маркетингового плану у межах вдосконалення комплексної стратегії розвитку ЗТПП, яка включає розробку асортиментної, цінової, комунікаційної та організаційної структури маркетингу.

Виходячи з розробленого аналізу було виділено фактори підвищення ролі ЗТПП у регіоні, серед яких головними є: легітимність і унікальний зворотний

зв’язок з бізнесом; наявність доступу до мережі зарубіжних і регіональних ТПП; організація участі підприємців у виставках та конгресах на базі ВЦ «Козак Палац»; наявна матеріально-технічна база, накопичений досвід роботи з представниками бізнесу, влади та вітчизняних і іноземних інституцій.

Порівняльний аналіз членських баз ТПП України в цілому та окремо ЗТПП, виявив, що домінуючу частину підприємств членів палати області у сукупному обсязі підприємців, які залучені до палатівського руху займають представники сільського господарства (23,1%), освіти (11,5%), металургії та оброблення металу (9,3%) та виробники електричного та електронного устаткування (9,0%).

У ході здійснення подальшого аналізу інструментів сприяння розвитку бізнес-процесів підприємств Запорізького регіону ЗТПП підприємств області виявлена динаміка укладання угод про міжнародне співробітництво з представниками бізнес-асоціацій іноземних країн. Розкрито зв’язок між основними економічними показниками діяльності області та структурою іноземних ТПП, з якими ЗТПП має найбільш тісні ділові стосунки у розрізі проведення виставкових заходів, промислових та наукових форумів, роботи у складі бізнес-делегацій та організації ділових візитів. В результаті аналізу показників географічної структури торгівлі товарами області, надано графічну інтерпретацію отриманим даним, з відокремленням окремі регіони, такі як СНД, Європа та Азія. До прикладу, серед країн СНД найбільшим партнером по обсягу експорту та імпорту області є Польща, з 5 палатами якої ЗТПП уклала з договори за період 1999-2023 рр.

Розкриття основних форм та методів інституційної підтримки малого та середнього бізнесу, які впроваджені на державному рівні у різних країнах світу вказує на зростаючу актуальність даної проблеми. Так, у ході дослідження запропонована матриця групування країн за рівнем розвитку державної підтримки малого підприємництва з урахуванням кількісних характеристик і функціональних особливостей 101 країни світу. Україна входить до 2-ої по чисельності (33,7%) групи країн, в якій координаційну функцію виконують

міністерства економіки, промисловості, торгівлі, торгово-промислові палати, департаменти економічного розвитку. Виявлено, що Україна посідає положення «вище середнього» (139,49 в середньому) за кількістю фінансово-кредитних інфраструктурних елементів та «вище середнього» (159,03 в середньому) за кількістю інформаційно-консультаційних інфраструктурних елементів.

В ході виконання дослідження роботи було запропоновано пріоритетні напрямки вдосконалення механізму взаємодії Запорізької ТПП з промисловими підприємствами регіону, серед яких слід зазначити наступні заходи:

1. Моніторинг потреб і пропозицій підприємств-членів через інтенсифікацію роботи бізнес-клубів, проведення регіонального конкурсу виробників «Могутність краю», впровадження регулярних опитувань бізнесу у формі розсилок , обдзвонив , анкетування.

2. Співпраця з регіональною владою та об’єднаннями підприємців, а особливо Запорізькою міською радою, ЗОСППР «Потенціал», масмедіа запорізького регіону тощо.

3. Експорт та залучення іноземних інвестицій через сприяння зростання обсягу обласних проектів за участю іноземного капіталу інструментами укладення міжнародних угод про співпрацю з іноземними ТПП.

4. Розвиток міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв’язків організацій-членів через проведення національних, міжнародних виставок та ярмарків на базі ВЦ «Козак-Палац».

5. Захист і просування інтересів бізнесу в органах влади через збільшення кількості прийнятих нормотворчих ініціатив, спрямованих на зниження адміністративних бар’єрів, корупції та податкового навантаження на бізнес, а також на покращення ділового клімату в області загалом.

6. Сприяння створенню робочих місць та підготовці кваліфікованих кадрів силами інтенсифікації роботи центру «ТПП-Академія», що організовує курси підвищення кваліфікації, навчальні вебінари, семінари, тренінги.

7. Оцінка надійності партнерів через аналіз складу підприємств із реєстру ТПП України для подальшого сформування системи надійних підприємств для співробітництва та рекомендації своїм членам.

8. Розвиток системи сервісної підтримки бізнесу, у ході якого планується розробка норм технічного регулювання та формулювання галузевих стандартів, викликаною попитом з боку членів палати.

9. Розвиток альтернативних способів вирішення спорів на території Запорізької області через систему Третейського суду та медіацій.

10. Розвиток інституційної підтримки державних інноваційних програм розвитку на регіональному рівні та застосування інструментарію ЗТПП з метою активації інвестиційної політики Запорізького регіону.

У рамках реалізації місії та виконання програм перспективного розвитку ЗТПП необхідно постійно розвивати людський капітал, інфраструктуру та інформаційно-комунікаційні технології через застосування технологій «дистанційного навчання», вдосконалення функціоналу Веб-сторінки палати, впровадження віртуальних виставок на базі електронної системи «ТПП-Агент».

Також наведена система кількісних та якісних показників визначення ефективності впровадження запропонованих пріоритетних напрямків розвитку ЗТПП, серед яких за думкою представників бізнесу найвагомішим критерієм приєднання до членства у палаті є покращення стандартів ведення бізнесу (70% респондентів).

Реалізація сформульованих та запропонованих основних інструментів та інститутів фінансової, майнової, інформаційної підтримки підприємств, з наголосом на діяльності торгово-промислової палати регіону дозволить підвищити ефективність бізнес-процесів підприємств регіону зокрема та країни в цілому.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України № 4618. // *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 3. С.23.

2. Рачинська Г. В. Система інфраструктурного забезпечення підприємств малого і середнього бізнесу // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка*». 2019. № 725. С. 211-216.

3. Колісник Г. М. Формування ефективної інфраструктури державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні // *Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць*. Львів: НЛТУУ. 2017, вип. 17.3. С. 271-276.

4. Данилейчук Р. Б. Методологічні підходи до формування інфраструктури малого бізнесу в сучасних умовах господарювання // *Економічний форум*. 2018. № 2. С. 75-82.

5. Трігуб С. О. Особливості формування та розвитку інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності підприємств // *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2018. № 1 (4). С. 423-429.

6. Пивоваров М. Г. Стан, розвиток інфраструктури малого, середнього бізнесу в Україні та концепція її вдосконалення // *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2017. № 6. С. 128-136.

7. Аграрна економіка : підруч. Умань, 2015. 318 с.

8. Антонюк Д. А. Узагальнена класифікація елементів інфраструктури підприємництва // *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки.* 2019. №4(16). С.12–17

9. Офіційний сайт Європалати. URL: http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp

10. Мале підприємництво в Україні : зб. норм.-прав. актів / за ред. О. В. Кужель, А. К. Кінаха, В. В. Костецького. Київ : Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2015. 190 с.

11. . Bradley M. Synergetic gains from corporate acquisition sand their division between the stakeholders of target and acquiring firms / M. Bradley // *Journal of Financial Economics*. 2018. 21. P. 3–40

12. Кузьмін О. Є. Сутність та види інноваційної інфраструктури // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Проблеми економіки та управління. 2018. № 628. С. 180-185.

13. Савіна Н. Б. Інфраструктура логістичних процесів економічної діяльності // *Вісник Національного університету „Львівська політехніка*". 2016. № 647. С. 198-202.

14. Луговой А. В. Проблеми розвитку соціально-економічної інфраструктури регіону // Економічні та маркетингові дослідження виробничо-підприємницької діяльності. Вісник КДУ імені Михайла Остроградського. – 2017. Вип. 5 (64). Ч. 1. С. 181-185.

15. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України № 671/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 13. Ст.52.

16. Про надання Торгово-промисловій палаті та її регіональним філіям права засвідчувати походження товарів і видавати сертифікати за міжнародними формами : Розпорядження Кабінету Міністрів України №79-р. URL : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=79-94-%F0

17. Про визначення Торгово-промислової палати уповноваженим органом з видачі сертифікатів про походження товару № 255. № 255 // Офіційний вісник України. 2013. № 9. Ст. 398.

18. Про затвердження Порядку визначення продукції власного виробництва підприємств з іноземними інвестиціями : Постанова Кабінету Міністрів України № 1061 // Урядовий кур'єр. 19 вересня.

19. Про надання Торгово-промисловій палаті України повноважень виступати гарантуючою організацією, що видає в Україні книжки (карнети) А.Т.А. : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 988-р // Офіційний вісник України. 2015. № 1. С. 38.

20. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України № 4002-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 25. С. 198.

21. Статут Асоціації «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати» URL: http://iccua.org/base

22. Про третейські суди : Закон України. № 1701-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. С. 412.

23. Омельченко. А. В. Система та правовий статус суб'єктів недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні // Адвокат. 2018. № 5(128). С.24-28.

24. Olson M. Power and Prosperity: Outgrowing Communist and Capitalist Dictatorships. New York, Basic Books, 2018. 360 p.

25. Olson M. The Rise and Decline of Nations: Economic Growth, Stagflation and Social Rigidities. New Haven, Yale University Press, 2019. 486 p.

26. Doner R. Business Associations and Economic Development: Why Some Associations Contribute More Than Others // Business and Politics. 2018. Vol. 2. P. 261–288.

27. Семенихин Г.В. Глобализация украинской экономики: перспективы и вызовы для малого и среднего бизнеса. Роль торгово промышленных палат // Инновационная экономика. 2018. №1. С.711-716.

28. Науменко С. В. Регіональна палата – ключ до нових ринків / С. В. Науменко // *Діловий вісник*. 2019. № 4 (107). С. 22 – 23..

29. Болдир Г. М. Взаємозв'язок функцій підприємств і торгово-промислових палат // Вісник Донецького університету: економіка і право, спецвип. 2018. Т. 1. С. 2-5.

30. Долгальова О. В. Удосконалення діяльності бізнес-асоціацій як невід'ємної складової інфраструктури підтримки підприємств малого бізнесу в Україні // Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2018. №12. 89-95.

31. Pyle W. Collective Action and Post-Communist Enterprise: The Economic Logic of Russia's Business Associations // Europe-Asia Studies. 2016. №58, p.491-521.

32. Єнгоян Н.Х., Антонюк Д.А. Роль бізнес-асоціацій у системі інфраструктури підприємництва регіону (на прикладі торгово-промислових палат) // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан і тенденція розвитку економіки України»: Тези доповідей. Одеса. 11-12 травня 2019. С.26 -27.

33. Биковець В. Вплив громадських об'єднань підприємців на становлення і розвиток малого та середнього бізнесу в Україні: регіональний аспект // Економіка та держава. 2017. №4. С. 23-25.

34. Антонюк Д.А. Бізнес-асоціації в системі інфраструктурного забезпечення малого та середнього підприємництва в Україні // Вісник Хмельницького національного університету: економічні науки. 2018. № 4 (202). Т. 1. С. 64-71.

35. . Болдирь Г. М. Моделі поведінки торгово-промислової палати як інформаційного агента в системі взаємодії бізнесу та влади / Г. М. Болдирь // *Вісник економічної науки України*. 2019. № 1(15). С. 39 – 43.

36. Гаєвська Л.М. Розвиток малого підприємництва в контексті державної регуляторної політики // Інноваційна економіка. 2019. №6(32). С.294–298.

37. Гурняк І.Л. Торгово-промислові палати у системі зовнішньоекономічних зв'язків України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». Київ, 2014. 24 с.

38. Валюшко І. В. Інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку / І. В. Валюшко // Вісник Донецького університету: економіка і право, спецвип. 2018. Т. 2. С. 281-284.

39. Гурняк І. Л. Рейтингова оцінка торгово-промислових палат регіонів України / І. Л. Гурняк // *Економічні ЕСЕ*. К. : Інститут реформ, 2019. Вип. 16. С. 57 – 60.

40. Головне управління статистики у Запорізькій області. Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України 2018 URL: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/edr_2018.pdf

41. Перелік активно діючих об’єктів інфраструктури підтримки підприємництва в Запорізькій області Запорізький обласний союз промисловців і підприємців (роботодавців) «Потенціал» URL: http://www.potencial.org.ua/download/966/perelik_infra.pdf

42. Комплексна програма розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2018-2019 роки, затверджена рішенням обласної ради від 24.02.2018 № 8 URL: http://www.zoda.gov.ua/article/1782/programi-u-vidpovidniy-sferi.html

43. Веб-сайт Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва в Запорізькій області» URL: http://rbc.zp.ua.

44. Антонюк Д.А. Аналіз сучасного стану інфраструктурного забезпечення підприємництва Запорізької області // Економічний вісник. 2018. №1 (31). С. 59-66.

45. Журнал ТПП України «Діловий вісник» №02(213), 2019 URL: http://www.ucci.org.ua/synopsis/dv/2019/dv1202261.ua.html

46. Запорізька торгово-промислова палата. Історія палати URL: http://www.cci.zp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=92&lang=ru

47. Запорізька Торгово-промислова палата. Структура палати URL: http://www.cci.zp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=2&lang=ru

48. Діловий електронний журнал ЗТПП «Содружество» №2(4) 2019 URL: http://www.cci.zp.ua/images/sodr_2(04)_2019/index.html

49. Діловий електронний журнал ЗТПП «Содружество» №1(6) 2018 URL http://www.cci.zp.ua/images/sodrygestvo/sodr_1_13.pdf

50. Запорізька Торгово-промислова палата. Послуги URL: http://www.cci.zp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=53&lang=ru

51. Запорізька Торгово-промислова палата. Третейський суд URL: http://www.cci.zp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=222&Itemid=106&lang=ru

52. . Торгово-промислові палати України URL: http://books.br.com.ua/.

53. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Запорізькій області. Прес-випуск №27. Діяльність підприємств області за їх розмірами у 2019 р. URL: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/Press_pred_120.pdf

54. Запорізька Торгово-промислова палата. Огляд ринків URL: http://www.cci.zp.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=73&Itemid=105&lang=ru

55. Запорізька Торгово-промислова палата. Міжнародні зв’язки URL: http://www.cci.zp.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=44&Itemid=60&lang=ru

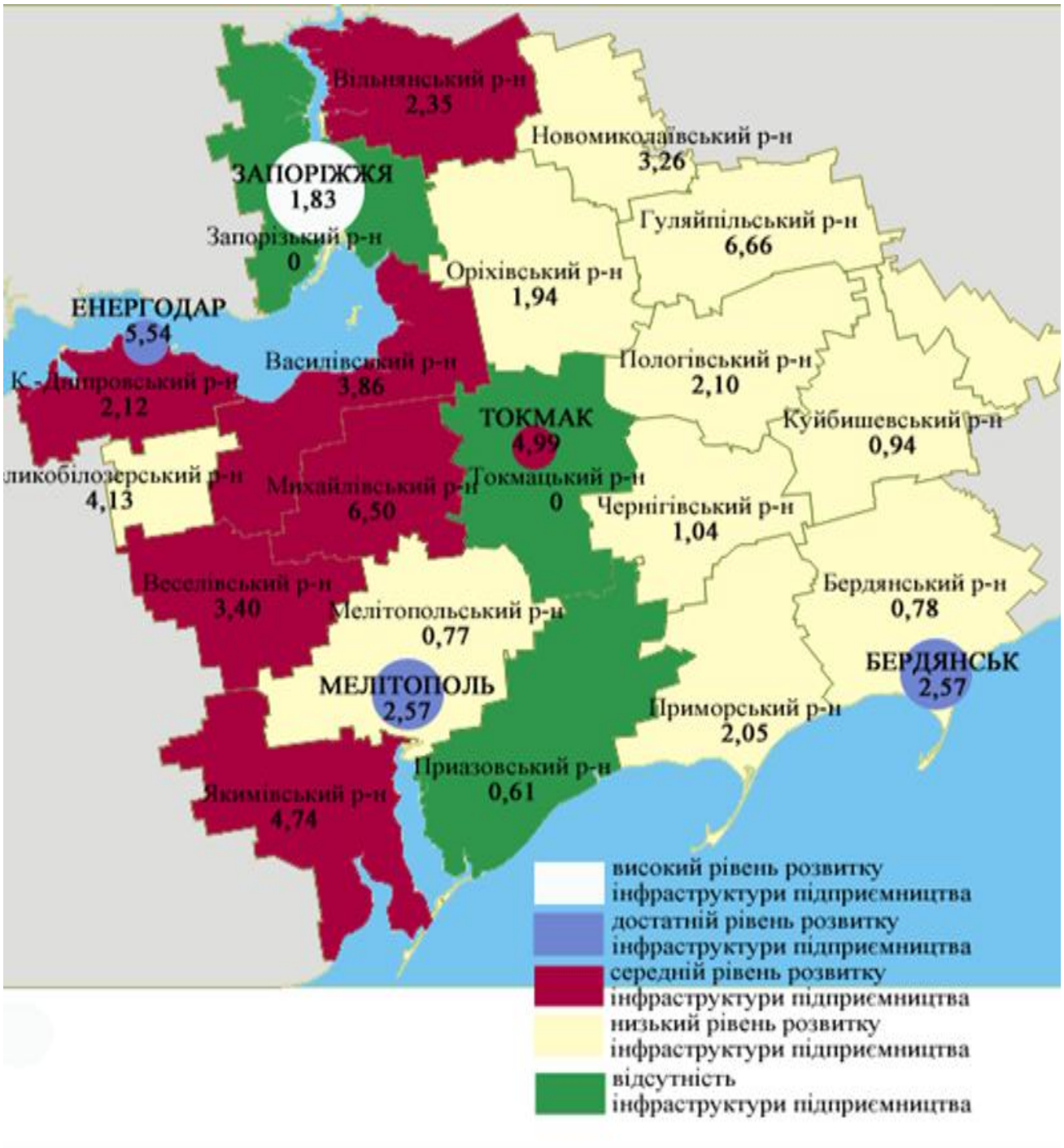
ДОДАТОК А

Забезпеченість міст і районів Запорізької області об’єктами інфраструктури підприємництва

	Кількість суб’єктів підприємницької діяльності станом на	Кількість об’єктів інфраструктури підприємництва								Коефіцієнт забезпеченості							Коефіцієнт забезпеченості інфраструктурою підприємництва	Група забезпеченості
		всього	фінансово-кредитних установ	інвестиційних, інноваційних фондів і компаній	біржі	інформаційно-консультативних установ	страхових компаній	аудиторських компаній	об’єднань підприємців	фінансово-кредит-ними установами	інвестиційними, інно-ваційними фондами і компаніями	біржами	інформаційно-консультативними установами	страховими компаніями	аудиторськими компаніями	об’єднаннями підприємців		
міста																		
м.Запоріжжя	68189	125	14	39	9	12	12	22	17	0,21	0,57	0,13	0,18	0,18	0,32	0,25	1,83	1
м.Бердянськ	10504	27	4	2		2	12	5	2	0,38	0,19		0,19	1,14	0,48	0,19	2,57	2
м.Енергодар	3247	18	6		1	2	4		5	1,85		0,31	0,62	1,23		1,54	5,54	2
м.Мелітополь	15157	39	10	2		4	14	4	5	0,66	0,13		0,26	0,92	0,26	0,33	2,57	2
м.Токмак	2807	14	4				4		6	1,43				1,43		2,14	4,99	3
райони																		
Бердянський	1282	1							1							0,78	0,78	4
Василівський	4140	16	4		2		3		7	0,97		0,48		0,72		1,69	3,86	3
Великобілозерський	242	1	1							4,13							4,13	4
Веселівський	1176	4	2				1		1	1,70				0,85		0,85	3,40	3
Вільнянський	2131	5	1				1		3	0,47				0,47		1,41	2,35	3
Гуляйпільський	1202	8	2				6			1,66				4,99			6,66	4
Запорізький	2169	0															0,00	5
К-Дніпровський	1418	3	2						1	1,41						0,71	2,12	3
Куйбишевський	1069	1	1							0,94							0,94	4
Мелітопольський	2595	2							2							0,77	0,77	4
Михайлівський	1230	8	5				2		1	4,07				1,63		0,81	6,50	3
Новомиколаївський	613	2	1				1			1,63				1,63			3,26	4
Оріхівський	2575	5	3						2	1,17						0,78	1,94	4
Пологівський	1909	4	2						2	1,05						1,05	2,10	4
Приазовський	1636	1	1							0,61						0,00	0,61	5
Приморський	1953	4	1						3	0,51						1,54	2,05	4
Розівський	399	2				1			1				2,51			2,51	5,01	4
Токмацький	940	0															0,00	5
Чернігівський	957	1					1							1,04			1,04	4
Якимівський	2321	11	5				3		3	2,15				1,29		1,29	4,74	3

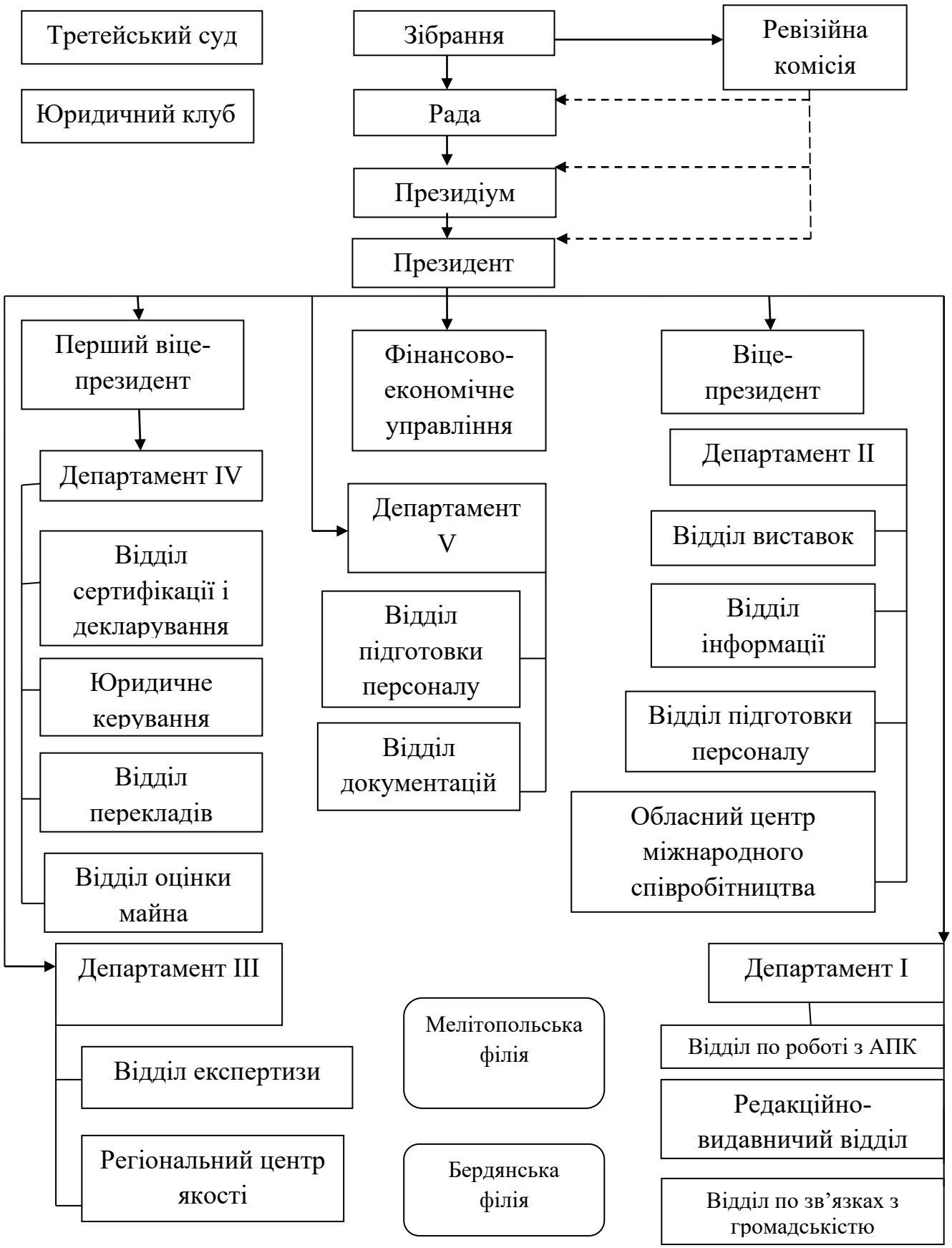
ДОДАТОК Б

Групування районів та міст Запорізької області за рівнем розвитку інфраструктури підприємництва

ДОДАТОК В

Організаційна структура ЗТПП

Додаток Г

Вхідні дані для побудови схеми групування країн світу за рівнем розвитку інфраструктури державної підтримки малого

Країна	Фінансово-кредитні структури	Бізнес-центри та бізнес-інкубатори	Соціально-орієнтовані центри підтримки підприємництва	Консультативні центри	Торгово-промислові палати	Центральні бухгалтерські служби	Навчальні центри	Агентства підтримки експорту	Центри розвитку підприємництва
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Росія	160	57	11	38	-	-	-	-	188
Білорусія	3	17	-	-	-	-	-	-	76
Республіка Казахстан	230: 165 мікро-кредитування, 65 лізинг,	28	-	228	17	65	-	-	12
Узбекистан	13	12	-	42	-	-	-	-	-
Австрія	80	більше 20	-	80	9	-	-	-	1
Японія	53: 1 фінансова корпорація, 52 філії гарантійного фонду	11	186	21	-	-	9	-	381: 261 муніципальний, 57 префектурних
Великобританія	12	471	98	921	-	-	-	60	450
Франція	480	216	41: 28 — жіночого бізнесу, 15 — інвалідів і ветеранів	1400	180	-	-	26	більше 600
США	7448	330	118	389	-	-	500	20	10
Італія	200	40	-	50	-	-	-	123	1200
Німеччина	400	200	90	40	200	-	-	-	374

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Канада	253	186	41	104	-	-	-	15	521
Індія	121	60	-	30	-	-	-	-	6
Молдова	13	6	-	1	-	-	-	-	1
Малайзія	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Бангладеш	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Грузія	5	-	1	5	-	-	-	-	7
Угорщина	17	35	-	-	-	-	-	-	17
Македонія	2	7	-	1	-	-	-	-	4
26 країни Латинської Америки	6	3	-	-	-	-	-	-	-
7 країн Латинської Америки: Аргентина, Колумбія, Коста Ріка, Ель сальвадор, Мексика, Панама, Венесуела	20: 10 венчурних фондів у 3 країнах, 10 мікрофінансових організацій у 7 країнах	44 у 7 країнах	-	10 у 5 країнах	-	-	-	6 у 5 країнах	-
Польща	-	55	-	-	-	-	-	-	-
Україна	1022	70	-	274	-	-	-	-	-
Турція	23	2	-	6	3	-	18	-	-
Греція	-	-	-	5	-	-	-	-	7

Продовження додатку Г